

ngu ngờ

lê thanh minh

Tạp văn

Rạng Đông xuất bản

ngu
lê thanh minh
ngờ

Tạp văn

Rạng Đông xuất bản

MỤC LỤC

CHUYÊN NGƯỜI LỚN

GIẢI ĐIỀU TƯ HÀO

HOÀ GIẢI?

ZÍCH ZẮC

GIẢI THOAI

KHÓC BAN

LỜI ĐẦU SÁCH

CON KHÔNG ĐỂ BUNG ĐÀU

CUỘC ĐỐI ĐẦU CỦA HAI CON KIẾN

NGHĨ GÌ

NGHĨ MUỘN.

SỐ LA

Y BAN

NGU NGỢ

CHÍNH TÁ

THƯ NGỘ

BIẾT MÀ KHÔNG BIẾT

VŨ XUÂN HUƠNG

BẾN XUA

VÔ ĐỀ II

VINH TRANH

VÔ ĐỀ

HỒN TRANH

THU

[MẮT ĐÊM](#)

[VUI BUỒN NHÂN THỂ](#)

[NỖI BUỒN](#)

[VÔ ĐỀ III](#)

[Ý ĐẸP LỜI HAY](#)

[CHON LỰA](#)

[THÔNG BÁO 11-2017](#)

[VÔ CẨM](#)

[TẠP CHÍ MỸ THUẬT](#)

[Những bài học từ nước Nga](#)

[LOA PHƯỜNG AN VUI](#)

[NGÀY ĐÊM](#)

[CHUYÊN KHÔNG CÓ GÌ CẢ](#)

[1.](#)

[2.](#)

[3.](#)

[4.](#)

[CHỢ PHIÊN](#)

Đường còn xa mà chân chậm, mắt mờ...

(LTM)

CHUYỆN NGƯỜI LỚN

Nói là chuyện người lớn nhưng nó lại dành cho tất cả mọi người. Thật đấy. Bạn đừng nghĩ cứ có tuổi là coi mình lớn. Lớn hay nhỏ không nằm ở tuổi tác. Ngay như tôi, U70 mà vẫn chỉ là thằng trẻ con có râu...

Sự thật là chúng ta sống quá lâu để làm người lớn. Sống quá lâu để chăm bẵm, nuôi dạy con cái. Dưới con mắt người lớn, những đứa con luôn luôn bé bỏng, đáng yêu. Và chúng ta lúc nào cũng nghĩ chúng hãy còn bé, chúng cần phải được hưởng tình yêu thương và sự nâng đỡ... Từ đứa mới lọt lòng đến đứa râu tóc bạc trắng. Không có ngoại lệ. Phải hạnh phúc lắm khi râu tóc bạc trắng mà vẫn còn cha, mẹ để nghe sự bảo ban, răn dạy...

Ngày xưa, khi bố vợ tôi đang còn là giảng viên trường Nguyễn Ái Quốc 5 (đầu hai thứ tóc, đã sắp có chặt, ngấp nghé về hưu), vậy mà mỗi lần đến gặp mẹ đẻ là cụ lại vỗ vỗ xuống manh chiếu trải giữa nhà: "Anh nằm xuống đây". Và vừa quạt vừa xoa lưng đưa ông vào giấc ngủ như thuở lên ba. Ông không cự nự mà ngoan ngoãn làm theo. Lim dim đôi mắt nhìn mẹ như nhìn về quá khứ của mình. Trước mắt ông là con đò, bến nước, là bóng mẹ liêu xiêu trong ráng chiều với đôi quang gánh nơi vai.

Chợp mắt độ hơn chục phút, mà ông ngỡ như vừa qua mấy mươi năm. Dài đằng đằng. Chợt ông nhận ra, mẹ mình đã già. Là người mẹ già móm mém ngót trăm tuổi... đang phe phẩy cái quạt nan. Từng nhát, từng nhát, quạt cho đứa con yêu của mình...

***

- Sao trông cô chán đời thế?
- Anh không biết đâu, chuyện nhà em nhức đầu lắm.
- ?!
- Thằng cu nhà em bệnh vợ chăm chặp, nó chuyên nghe vợ.

- Chuyện cũng bình thường mà. Kệ chúng. Chúng cũng lớn rồi, có gia đình riêng rồi... Lẽ ra cô nên buông tay, cho chúng ăn riêng từ lâu rồi mới phải.

- Em cũng định, nhưng nhà có ba người cũng bất tiện. Với lại con vợ nó có biết nấu nướng gì đâu. Sẻnh một tý là đi ăn cơm hàng.

- Cô dạy nó.

- Úi dào, nó có thèm nói chuyện với em đâu mà dạy với bảo. Nó còn khoá trái cửa phòng cứ như sợ mình lấy mất đồ. Em chửi cho cả hai đứa một trận.

- Ấy chết. Cô nên nhẹ nhàng với chúng.

- Tức không chịu được. Nhẹ là nhẹ thế nào. Em phải xả cho bằng hết. Càng nghĩ càng uất.

- Cô phải bình tĩnh. Sự nóng giận của cô chỉ càng đẩy con trai ngày một xa mình thêm.

- Nghe anh nói thì dễ lắm. Bình tĩnh thế quái nào được. Anh còn lạ gì tính em.

- Cô phải đặt mình vào hoàn cảnh của con dâu để hiểu nó. Đừng có cả giận mất khôn.

- Con trai bây giờ cũng xa lánh em. Hầu như mấy ngày liền nó chả nói với em câu nào.

- Cô nghe anh, để con trai lại nói chuyện, lại quan tâm đến cô, cách đơn giản nhất là cô chủ động hỏi han, quan tâm đến con dâu, đến vợ nó. Nó sẽ cảm động và nghĩ lại. Ví như, công việc của con thế nào, có mệt lắm không. Hay thi thoảng nhờ vả nó việc này việc kia. Đành rằng chả đáng gì, cô chỉ làm rồn cũng xong. Nhưng đây là chuyện cô tạo ra cơ hội, tạo ra tình huống để được giao lưu, chuyện trò... Cô đừng lộ ra ý dạy chúng. Chỉ là nhờ giúp đỡ thôi. Cứ bịa ra lý do, mẹ mệt, mẹ đang đỡ tay cái này, mẹ phải chạy đi đằng kia một tẹo có chút việc... Cải thiện dần dần mối quan hệ, hạ nhiệt không khí trong gia đình. Rồi cô xem. Hai đứa lại chả quá quý cô ấy chứ...

- Anh nói cũng có lý. Để em thử xem.

- Cô cứ thử đi. Đảm bảo hiệu nghiệm.

***

Nhà tôi có ông anh đồng hao. Mọi thứ đều tốt chỉ bị mỗi tội nói năng không cân nhắc nặng nhẹ. Nhiều khi làm mất lòng người thân, bạn bè.

Có lần anh bảo tôi:

- Chú xem bảo thằng Tùng đến chơi với nhóm vẽ "cực thực". Bọn nó hay lắm đấy.

- Chả đợi bác giới thiệu. Nó đến rồi, nói chuyện rồi, chắc không hợp...

- Có gì mà không hợp. Mình giao lưu về nghề nghiệp.

- Nó lớn rồi, hợp với ai, chơi với ai là việc của nó, mình làm sao có thể bắt nó phải chơi với người này, không chơi với người kia được.

- Chơi với bọn nó chỉ có lợi thôi. Không chơi thì thiệt.

- Chơi với nhau mà chỉ nghĩ đến chuyện lợi lộc, hơn thiệt thì tệ quá.

- Tay nghề nó khá đấy, nhưng nhìn mấy tranh gần đây tôi không thấy thích. Không hiểu sao nó lại vẽ con ngựa đứng trên đuôi con cá voi nhỉ? Đúng là triết lý củ khoai...

- Nó vẽ cái nó thích chứ có phải vẽ cái mình thích đâu. Nói ra hơi xấu hổ. Cháu nó cũng là một tác giả, cũng có công chúng riêng của mình. Mà sao lúc nào bác cũng nghĩ đến việc tìm bạn cho nó với dạy bảo nó vẽ gì nhỉ? Tự do sáng tác mà cứ có người vây vo bên cạnh bảo phải vẽ thế này, vẽ thế khác thì tự do quái gì nữa.

- BỐ con chú đúng là nhìn người bằng nửa con mắt, không coi ai ra gì...

- Ấy chết, sao bác lại nói thế!

***

Ông chú tôi quả là người cấp tiến. Gần bốn mươi năm trước ông đã có những suy nghĩ khác người. Ông là người nghiêm khắc, có pha chút lạnh lùng. Chả cứ con cái, họ mạc cũng trách ông ghê lắm. Ngày tôi mới phục viên đến nhà ông chơi, thế quái nào thằng em lôi tuột tôi ra quán nước đầu phố:

- Anh nói với ba em xin cho em một chân ở Hà Nội. Bạn của ba em toàn làm to, nhờ vả chắc chắn được. Trường cử em đi thành phố Hồ Chí Minh. Em sợ phải lang thang một mình trong đó.

- Sao chú không nói với ba mà nhờ anh làm gì.

- Nói rồi, nói nhiều rồi. Ông ấy không chịu nhờ vả. Ông ấy bảo, đi xa cũng tốt, nhanh trưởng thành. Ai cũng ở quanh Hà Nội thì ai sẽ đi những vùng sâu, vùng xa... Ôi giờ, chán bỏ đời. Có cha mà không nhờ cậy được thì còn biết nhờ ai...

Nhìn nó thờ dài nảo nuột, tôi bèn động viên:

- Được rồi, tươi tỉnh lên. Đừng làm ra bộ mặt đờ đám thế chứ.

- Anh nói giúp em nhé. Ba em khó tính, anh là người có uy tín trong họ chắc ông sẽ nghe anh. Cảm ơn anh!

- Người nhà cả mà, cảm ơn gì chứ. Để anh thử xem, cũng chưa biết thế nào. May ra được.

Ông chú tôi là chuyên viên cao cấp ở Bộ Giáo dục. Đã từng 15 năm ăn cơm Tây. Nói thật. Cả họ có mỗi mình ông là trí thức. Trí thức từ trong ra ngoài. Lúc nào cũng ăn nói từ tốn, nho nhã. Đúng là người có học. Ngoài những lúc có khách, phải ra ngoài tiếp chuyện, còn hầu như phần lớn thời gian ông ngồi trong phòng thư viện đọc sách.

Cửa đóng. Tôi gõ nhẹ ba cái lên cánh cửa.

- Ai đấy, vào đi.

Tôi đẩy cửa, lách mình bước vào:

- Cháu chào chú.

Không rời mắt khỏi trang sách ông bảo tôi:

- Minh đấy à, ngồi đi. Tình hình dạo này thế nào, có chuyện gì không?

- Cháu phục viên rồi. Đang tính học tiếp.

- Ừ, học được cũng tốt. Mà không học nữa cũng tốt. Kiếm việc gì đấy mà làm vừa nuôi thân, vừa giúp đỡ bố mẹ cũng không phải ý tồi. Đấy như thằng em anh tốt nghiệp Bách khoa, trường cử đi Sài Gòn nó không muốn đi. Không hiểu nó cố bám lấy cái đất Hà Nội này làm gì cơ chứ. Tôi chúa ghét chạy vạy, nhờ vả...

Dường như đoán được ý định của tôi nói đỡ cho thằng em. Tôi chưa kịp mở miệng thì ông đã phủ đầu:

- Đây, cứ như anh một thân một mình lặn lội, đi khắp chỗ nọ chỗ kia mà có sao đâu nào. Trông rảnh rỗi lắm. Chững chạc lắm. Có gặp em nó, nhờ anh nói cho nó hiểu. Làm người không phải lúc nào cũng chỉ bo bo nghĩ cho mình. Hễ hơi một tý là ngại khó, ngại khổ. Hơi một tý là chạy chọt, nhờ vả. Nó không ra hồn người. Làm thằng đàn ông chí tu ở bốn phương. Cứ ru rú, quanh quẩn xó nhà thì biết ngày nào khôn...

- Chú nói phải lắm. Nhưng cháu nghĩ chú cũng nên lắng nghe ý kiến và nguyện vọng của em. Sao cho hợp tình hợp lý. Mình đâu có thể làm được, làm hết mọi thứ. Nhờ vả cũng là chuyện bình thường. Mọi người có qua, có lại giúp đỡ nhau thôi mà...

- Tôi nghe rồi. Lý do lý trấu quanh đi quẩn lại cũng vẫn là không muốn rời xa Hà Nội.

- Tạng của em thư sinh, chắc không thể quăng quật ở chân trời góc bể được. Mà gần nhà, nói gì thì nói vẫn hơn. Chú có điều kiện bảo ban, kèm cặp em thêm. Những lúc trái gió trở trời chú cũng có người giúp đỡ...

- Nó lại nhờ anh nói đỡ cho nó chứ gì?! Tôi bảo rồi. Những điều cần bảo ban tôi đã nói hết rồi. Nói từ khi lọt lòng đến năm mười tám tuổi. Sau mười tám nó phải tự sống, tự chịu trách nhiệm với bản thân, với vợ con và gia đình riêng của nó. Nếu nó tốt thì trước hết bản thân nó, sau là vợ con nó được nhờ. Nếu nó làm điều gì sai quấy thì đã có pháp luật can thiệp. Tôi hết trách nhiệm. Ốm đau có nhà nước lo. Nếu nó có lòng thì đến thăm, không cũng chẳng sao....

Tôi đã không làm được như sự kỳ vọng của thằng em.

Chú tôi là vậy đấy. Ông là người rạch ròi sòng phẳng đến vô tình. Nhưng giờ ngẫm lại ông có lý của ông. Cái lý đi trước thời đại. Vượt lên trên cả cái tình ruột thịt, cha con, họ mạc. Tôi chẳng biết nói gì. Với ông, mọi điều đều trở nên thừa thãi, không cần thiết.

***

Người ta luôn nghĩ mình là người lớn. Những đứa trẻ luôn luôn bé nhỏ cho đến một ngày. Một ngày bạn chợt nhận ra đứa con yêu không ngoan ngoãn nghe lời bạn nữa. Bạn đổ lỗi cho cô con dâu tội nghiệp đã làm hỏng con mình. Đổ lỗi cho anh con rể thao túng con mình. Bạn không kịp nhận ra. Chúng đã lớn. Chúng cũng đang làm nghĩa vụ người lớn với con của chúng. Và để rồi cũng như bạn. Chúng không nhận ra, đã từ lâu những đứa trẻ không còn cần sự bao bọc của người lớn nữa.

Tháng 9/2017

COMMENTS:

Hoạ sĩ, nhà thơ **Nguyễn Đình Bâu:**

Nhóm Loa phường An vui toàn người tài, đọc tản bút của Lê Thanh Minh thấy bị phải lòng nhóm. Ảnh, thơ ông Tuyên, biếm họa ông Khôi... nói ít, vẽ ít... mà ngẫm lại thấy lăm nhời! (*Có ông nào dám bỏ vợ đi để em còn theo luôn!*)

Nhà văn **Châu Hồng Thủy:**

Thích nhất đoạn 1 viết về bà mẹ của ông bố vợ và đoạn viết về ông chú của họa sĩ.

Đào Thị Hường (vợ nhà thơ Vũ Quần Phương):

Hay, sâu sắc. Cảm ơn Lê thanh Minh!

Lê Hồng Việt (BTV Tiếng Việt Đài phát thanh Matxcova):

Rút ra cho bản thân đôi điều. Cảm ơn anh Minh!

GIAI ĐIỆU TỰ HÀO

Mấy năm nay thi thoảng bật ti vi lên, vô tình lọt vào tai tôi, mắt tôi những "Bài ca đi cùng năm tháng" qua chương trình "Giai điệu tự hào" của truyền hình Việt Nam. Và mới tối thứ sáu vừa rồi tôi lại nghe gần hết "Giai điệu tự hào". Phải, tự hào lắm, nhưng tôi thực sự không hiểu và đâm ra lo lắng. Lo lắng và buồn.... Cái buồn khó nói. Tôi cứ có cảm giác chúng ta đang mất đi, không phải ngay một lúc mà dần dần, mỗi ngày một ít. Rồi sẽ có ngày cái mà chúng ta trân trọng nâng niu sẽ không còn là "Bài ca đi cùng năm tháng" nữa...

Sau mỗi bài hát là màn hỏi đáp rất ngô nghê của cả người dẫn chương trình lẫn người được mời tham dự "Hội đồng". Trẻ cũng như già. Kẻ tung, người hứng, cố xuýt cho những thứ họ (tôi nhấn mạnh), chỉ họ thôi chứ không phải chúng tôi, những khán thính giả bất đắc dĩ.

Nhìn những vẻ mặt ngượng nghịu, cách trả lời lấp lửng của nhạc sĩ, người có ca khúc được trình diễn trong "Giai điệu tự hào", tôi thấy họ đã trả lời không thành thật. Họ miễn cưỡng hài lòng.

Ngay thuật ngữ "cũ" mà người ta gán cho những ca khúc mà một thời cùng ăn, cùng ngủ, cùng hành quân, cùng chiến đấu với những người đã từng yêu thương và căm giận, đã từng hiến dâng tuổi thanh xuân và cả máu của mình cho dân tộc này đủ thấy ở những người làm chương trình lộ ra sự kém hiểu biết, cả về chiều ngang, chiều dọc và chiều sâu của ngôn từ. Họ vô tình đến vô tâm để rồi làm biến dạng, méo mó nhiều giá trị tinh thần. Trong cuộc chiến tranh giành độc lập dân tộc, nhiều, rất nhiều người đã ngã xuống. Máu của nhiều người con ưu tú đất Việt đã đổ. Nhiều bộ phận trên cơ thể đã không cùng trở về với những người chiến thắng. Chúng nằm lại đâu đó trong những cánh rừng già, trong những chiến hào khét lẹt mùi thuốc súng...

Có lần tôi được tham dự buổi quay "Gala Giai điệu tự hào", do NSƯT Kiều Hưng mời. (Anh có trình bày trong Gala đó). Tôi tưởng chẳng quen ai, không ngờ lại gặp người quen, nhạc sĩ, họa sĩ Nguyễn Đức Toàn (1929-

2016). Anh nhận ra tôi trong muôn vàn khuôn mặt trong trường quay. Chúng tôi chỉ kịp tranh thủ trao đổi sơ qua một vài câu về công việc và thăm hỏi sức khỏe. Thời gian ở trường quay không có nhiều. Nhất là anh. Ngày ấy người dẫn chương trình là nhà thơ Hồng Thanh Quang. Anh ta nói tràng giang đại hải. Một câu những "bài hát cũ", hai câu những "bài hát cũ". Nhạc sĩ Nguyễn Đức Toàn đã chỉ thẳng vào mặt Hồng Thanh Quang mắng: "Đã ngu dốt thì nên im lặng, chịu khó học hỏi. Người ta sẽ nói cho mà nghe, chẳng này lại cứ, luyến thoảng, mồm mép, nói năng huyênh hoang". Cố nhiên khi phát nhà đài đã "cắt" đi phần nhạy cảm này...

Tại sao chúng ta phải "làm mới" những giai điệu đã đi vào lòng người? Phải chăng không làm mới không được? Nếu nói không "làm mới" thì công chúng hôm nay sẽ không hát, không nghe nữa thì quả thật hàm hồ. Tôi biết có những ca sĩ như Đăng Dương, Trọng Tấn, Việt Hoàn, Anh Thơ... vẫn hát những bài hát "cũ" mà công chúng vẫn đón nhận đầy đủ, không mảy may thiếu phân, lạng nào. Tôi cũng biết có gia đình ba thế hệ: cha, con, cháu đều đã, đang và sẽ còn yêu thích giọng hát Kiều Hưng.

Tôi thiên nghĩ. Thế hệ ca sĩ, nhạc sĩ hôm nay cứ sáng tác, cứ hát những ca khúc "mới" phù hợp với cách nghĩ, cách cảm của các bạn. Nếu hay, chúng tôi sẽ vỗ tay tán thưởng. Chỉ xin các bạn làm ơn đừng "làm mới" các giá trị, các giai điệu truyền thống. Hãy trả lại cho đất nước này những giai điệu như nó vốn có. Hãy trân trọng, hành xử một cách trung thực và có văn hoá với các tác phẩm âm nhạc. Trong đời sống âm nhạc nói riêng và đời sống văn học nghệ thuật nói chung không có "cũ, mới". Chỉ có hay và chưa hay. Chỉ có tồn tại lâu hay mau trong dòng chảy âm nhạc mà thôi. Nếu vì một lý do gì đấy "bắt buộc" phải hát, phải biểu diễn các ca khúc "cũ" thì hãy hát, hãy trình diễn sao cho nhạc sĩ nhận ra đấy là nhạc phẩm của mình, người thưởng ngoạn nhận ra đấy là ca khúc mình yêu thích....

Thời đại đang thay đổi. Sở thích cũng đang thay đổi. Thời chúng tôi từng sống, từng nghe, nhiều ca khúc được phối khí còn sơ sài (vì thiếu thốn đủ thứ), nhiều ca từ còn ngô nghê (vì cần phải phục vụ vào những nhiệm vụ cụ thể). Vậy mà khá nhiều ca khúc đến nay vẫn còn xúc động lòng người. Nên chăng, nếu có lòng, các bạn nên phối khí lại những ca khúc "cũ" ấy. Tôi

lấy ví dụ như ca khúc "Gửi em chiếc nón bài thơ" của cố nhạc sĩ Lê Việt Hoà (1935-2014). Đã được phối khí lại với giọng ca của Trọng Tấn đã tôn lên vẻ đẹp của giai điệu. Mới nhưng người nghe vẫn nhận ra nó như nó vốn có. Mới mà vẫn quen thuộc. Nghĩa là trường độ, cao độ, luyện, láy, lạng của ca khúc vẫn là những gì mà nhạc sĩ đã thổi hồn vào nhạc phẩm của mình. Nên thế và chỉ dừng ở đấy thôi.

Có thể không muốn nghe nhưng tôi cũng phải thành thật nói với những người làm chương trình "Giai điệu tự hào" là đừng lãng phí thời gian, tiền bạc vào những cái "mới" mà các bạn tâm đắc hôm nay. Vì rất nhanh thôi nó sẽ lại "cũ".

Đừng để con cháu chúng ta lại phải "làm mới" những cái "mới" hôm nay...

Mùa mưa 2017.

Ý kiến của những người đọc bài này:

Hoạ sĩ Lê Trí Dũng:

Chất lượng yếu dần... giả dần! Tôi bỏ không xem GĐTH lâu rồi.

Bài viết quá hay!

Tôi mất ngủ mấy đêm sau khi xem chương trình GĐTH đến bài HỒ KÉO PHÁO do ban nhạc NGŨ CUNG "làm mới" ... Trời ơi, thẳng quần bò hở rốn, thẳng ghi lê nhuộm tóc nửa trắng nửa vàng... vừa đàn vừa ưỡn chim giật giật...! Tôi trách bọn ranh thì ít mà ghê rợn BTC duyệt cho cái MỚI của bài hát nhiều...

Cũng đành quyết chí văng tục một câu: Đm... một lũ rơm đời!

Rồi từ đây không bao giờ xem GĐTH nữa!

***

Có lần, nghe ban NGŨ CUNG (không hiểu sao dạo đó rất được tin dùng?) chơi một vài bản...! Một Cụ nhạc sĩ gạo cội cũng phát biểu ca ngợi, cụ Văn Ký! Sau đó ông Lý Luận phê bình âm nhạc kiêm nhạc sĩ nhà thơ phát biểu tiếp... ca ngợi rằng phải mới thì mới hợp với thời đại mới...!

Mình thì mình thừa biết, chính các lão ấy cũng cóc hiểu cái gì đâu! Hết như bên hội hoạ nhà mình. Đứng trước một tranh quạc quạc lẳng nhặng bôi trát xanh đỏ... Không khen thì sợ thiên hạ chê là hủ nho cổ đần đ... biết gì về HIỆN ĐẠI VỚI HẬU HIỆN ĐẠI... mà khen thì đ... biết gì mà khen! Thế là lâm vào cảnh:

Không khen thì bảo mình ngu.

Khen vào nhưng biết tù mù gì đâu...?

Cũng giống bên nhạc, lên sân khấu ăn mặc dị hợm ra điều mô đéc như Tùng Dương, hay tóc nửa xanh nửa vàng, ưỡn chim giật giật như NGŨ CUNG và kết hợp rú, hét... được gọi là MỚI!

Thì bên hội hoạ bôi trát xanh đỏ, hình thù kỳ quái cả CHIM LẤN BƯỚC KÍCH DỤC BẠO LIỆT... CŨNG MỚI CHẴNG KÉM!

Nhà LLPB MT **Quỳnh Như Trần Thị:**

Rất nhất trí ạ. Nhiều khi nghe các bài ở "hoàn cảnh" lại thấy xúc động. Các tác giả thấy bài hát bị "thay đổi" chả thích lắm đâu. Nhiều khi thấy "diễn" làm sao!

Nghe các bài hát Nga: " Những tình khúc vượt thời gian" thấy ca sĩ hát giản dị mà thấy hay thế. Giai điệu tự hào thử phát lại các ca sĩ hát các bài hát ở thời điểm ra đời các ca khúc, hát đúng tinh thần của người sáng tác xem có xúc động hơn không. Đăng này phân tích toàn "dọa nạt" những từ chuyên môn, nhiều người phân tích như giả vờ. Tất nhiên cũng có bài làm xúc động!

Nguyễn Đỗ Ngân:

Bài viết rất hay... cảm nhận rõ ràng... người ta làm mới nó hơi cứng nhắc và gò ép nó... có một bài ca sĩ Tùng Dương luyến láy khác hẳn... nó méo mó đi... không còn cảm xúc như trước nữa...

Hoạ sĩ **Trần Thái:**

Bài viết hay. Đã lâu tôi ko xem chương trình này vì ức chế vô cùng có những khi phẫn nộ vì những lời bình của khách mời và cách "làm mới" nhạc. Xem, nghe ko còn TỰ HÀO nữa.

Lê Thanh hải:

Cái này con đồng ý, chú à. Hầu hết là sự vớ vẩn. Tất nhiên họ "tự hào" với họ, chán hẳn ạ.

Nhà thơ **Phan Thị Thanh Nhàn:**

Có lần PTTN được mời tham gia chương trình GĐTH có một bài hát được "đổi mới" rất máu lửa - mình đã thành thật phản đối nhưng có ý kiến vẫn cho rằng nên đổi mới cho... hợp thời! huhu

Nhà thơ Phạm Mẫu:

Phải công nhận Hoà sĩ Lê Thanh Minh rất tâm huyết khi viết bài này với ý thức xây dựng chân tình. Đúng là: "*Bởi chưng hay giận cũng là hay thương.*" Không thương anh không mất thời gian cho chuyện này làm gì. Thú thật tôi rất ít khi xem chương trình "Giai điệu tự hào" mặc dù theo lý tôi rất cần xem vì cả tôi và vợ mất cả thập niên ở chiến trường... Nhưng:

"Rượu nhạt uống lắm cũng say

Người khôn nói lắm cũng xoay ra nhàm"...

Muốn cho giai điệu tự hào sống mãi thì chống tham nhũng thật tốt đi, làm cho tội phạm ít đi, làm cho môi trường bớt ô nhiễm đi, sinh viên ra trường có việc làm đi... Tóm lại nói như cụ Nguyễn Trãi 600 năm trước: Hòa bình là gốc của âm nhạc, làm cho nơi thôn cùng xóm vắng không có tiếng sầu than đó là âm nhạc vậy...

Bình yên:

Bài viết hay quá, anh nói hộ cảm nhận của bao khán giả xem chương trình này, cho em chia sẻ anh nhé, em có bố dạy môn văn, mỗi lần xem xong chương trình này cụ cứ tức điên lên vì cách dùng ngôn ngữ của người dẫn chương trình và những người tham dự "hội đồng"...

Nhà thơ Mai Quỳnh Nam:

Có anh viết ngọng thành Giai điệu tự hào, Minh ạ. Họ để tâm làm mới, nhưng mục đích vẫn phải là làm hay. Hai việc này còn vênh vào lắm. Nhiều vị chém ác...

Trần Kinh Châu:

Nói mới cho oách thôi bác ơi... Đi giật lùi thì có, lũ phá hoại đẩy ạ, hát rên rỉ, sến sẩm mà đòi ca bài ca đi cùng năm tháng! Lại nói cu Hồng Thanh Quang kia giờ cũng Tổng biên tập, cũng công an, khôn như rận ngày, em chửi mãi rồi, ghét lắm mà hóa ra học cùng cô Phạm Thu Hà đấy ạ!

Hoạ sĩ Ngô Xuân khô:

Ngán nhất là nghe những ca khúc truyền thống đã đi vào lòng người, đã hằn sâu trong tiềm thức của tuyệt đại đa số được làm mới, được biểu diễn bằng một lối khác. Những tác phẩm đó có giá

trị lịch sử và phải đánh giá, xem xét, cảm nhận trong bối cảnh nó được sinh ra. Không phải cái gì của quá khứ cũng lôi ra làm mới được...

Nguyễn Thị Hào:

Cảm ơn tác giả! Hôm mẹ con ca sỹ Mỹ Linh hát bài "Đưa cơm cho mẹ đi cày" mà buồn rười rượi như đưa đám tang, thật là chán.

Nguyễn Thái Giang:

Bài viết rất hay chỉ có những người đã từng được sống ở thời gian đó, từng hát những bài hát đó trên những con đường hành quân, hay trên những con đường gian nan nguy hiểm của cuộc chiến thì mới cảm thông, thấu hiểu. Giờ thì phổi âm, phổi khí lừng lẫy, giọng ca điêu luyện... nhưng sao nghe vẫn nhạt phèo, dù cho các MC với những câu nói bóng bẩy hùng hồn, rộn ràng như chuông khánh mà nghe nào có lọt tai!

Cảm ơn tác giả bài viết.

Quân Vũ phạm:

Tôi đồng ý và thích quan điểm của tác giả (bài viết này) bản thân tôi cũng hay nghe chương trình này thời gian đầu mới phát, sau đến một chương trình phát bài: "Trước ngày hội bắn" với Anh Khoa đeo đai bán dẫn và Ngọc Khuê sử dụng khăn tay trắng thay cho cái ô là tôi dị ứng với cách "làm mới" của chương trình. Và cũng chả muốn nghe những tranh luận của những khách mời nhất là Hồng Thanh Quang, họ "diễn" quá! *(Dù sao đây cũng là quan điểm cá nhân)*

Nhạc sĩ, nhà thơ Nguyễn Trọng Tạo:

Nhất trí với ý kiến hay của anh Thanh Minh Le. Khi viết một tác phẩm, các nhạc sĩ đã tính đến từng nốt hoa mỹ luyến láy, những dấu ngân dấu lặng, những tiết mạnh tiết nhẹ cả rồi. Và nó hay, nó hợp lý mới được công chúng yêu thích và ghi nhớ qua thời gian. "Làm mới" theo kiểu thêm vào, bớt đi, giống như cắt chân cắt tay lắp ghép thì chỉ là "làm phá" tác phẩm mà thôi. Riêng việc phối khí cho dàn nhạc thì rất cần sáng tạo đồng cảm, nghĩa là phải hợp lí nhất với tác phẩm nguyên gốc, làm tôn tác phẩm lên như chính nó muốn. Ca sỹ cũng vậy, hãy sáng tạo trên chính tác phẩm đã ổn định. Nếu không, "tự hào" sẽ trở thành "tự trào" lúc nào không hay.

NSƯT Nguyễn Thị Quỳnh Liên:

Thanh Minh Le, Nguyễn Trọng Tạo nói rất chuẩn! Đây cũng là nỗi bức xúc của nhiều khán giả trong đó có gia đình, người thân của các nhạc sĩ đã mất. Mỗi nốt nhạc, mỗi giai điệu lời ca của họ đã ra đời cách đây 50 năm, 60 năm... nhưng vẫn còn nguyên vẹn, ăn sâu trong tâm trí của những người yêu dòng nhạc Cách Mạng.

Nhà thơ Trần Đăng Khoa:

Minh giỏi quá. Ý kiến của ông rất đáng lưu ý. Mình đồng ý với ông và nhạc sĩ Nguyễn Trọng Tạo.

Bùi Thị Kim Liên:

Bài viết rất chính xác hợp ý tôi. Trước khi đọc bài này tôi cứ lo hay là mình lạc hậu quá rồi. Hay đàn gẩy tai trâu. May quá tai mình vẫn là tai người.

Lê Viết Đề:

Thối tai nghe thằng Dương hát “Lý ngựa ô, Trống cơm...” bản lĩnh phá hoại quá cao siêu mà bọn làm chương trình khen như pháo...

Nguyễn Minh Hương:

Nói quá đúng đi!

Phan Tuyết Lan:

Bài viết hay quá. Anh Thanh Minh đã nói hộ bao người. Thích nhất đoạn anh kể về Hồng Thanh Quang. Nhà đài không hiểu vì lý do gì để cho anh ta làm MC. Cứ thấy cái mặt cha nội này là tắt TV cho đỡ tức tai, gai mắt anh ạ.

Đại tá Cao Khoa:

Chương trình này ghét nhất là bà Minh Thái, nói cứ giả giả thế nào ý. Mà chả được ý nào thuyết phục.

....

HOÀ GIẢI?

Họp bàn cách để hoà giải, hoà hợp một cách hữu hiệu nhất trong bối cảnh hoà hợp là không thể.... Ngay chữ "hoà giải, hoà hợp" dùng trong một hội nghị bàn về văn chương đã là ngô nghê rồi.... Bạn có thể thích hoặc không thích một tác phẩm, một cách nói, một cách nghĩ, một lối diễn đạt. Bạn có thể thích hoặc không thích một người hay một vài người. Chuyện bình thường ở bất cứ thời nào, bất cứ đâu trên hành tinh này.

Tại sao phải hoà giải? Phải chăng là để cùng nhau giải tỏa mọi tranh chấp hòng thôn tính một lĩnh vực, thôn tính một tổ chức, thôn tính một quốc gia như cách của người xưa? Như kiểu "Tái cơ cấu", sáp nhập mà ngày nay người ta ưa dùng trong lĩnh vực kinh tế. Nếu không phải vậy thì hoà giải cái gì? Hay người tổ chức ra hội nghị này có tham vọng sau đây các văn nghệ sĩ người Việt chỉ nói một chiều, nghĩ một kiểu? Nên nói, nên viết thế này, không nên nói, không nên viết thế kia?

***

Ngày xưa có người học trường dòng 7 năm ở Mỹ sang Nga truyền đạo (Đạo Tin lành, cho người Việt). Sau buổi thuyết giáo tôi nói với ông ta.

- Bây giờ nếu tôi nói với ông người mà ông vẫn gọi là mẹ không phải mẹ ông thì ông tính sao?

- Sao lại có chuyện như vậy được?

- Vô lý đúng không? Vậy mà có đấy. Cái cách ông truyền đạo chính ông nói với chúng tôi điều phi lý ấy. Chỉ có Đức tin của ông (mẹ ông) mới là mẹ, còn Đức tin của chúng tôi (mẹ của chúng tôi) không phải là mẹ....

Hơi giật mình, ông ta bèn hỏi:

- Vậy ông có thể nói gì với tôi về mẹ, về Đức tin của ông.

Nhìn vẻ thành thật của ông ta tôi bảo:

- Đơn giản thôi. Tôi chính là ông, ông chính là tôi. Nhưng ông không phải tôi, tôi không phải ông. Cũng như cái tay này là tôi mà không phải tôi. Không phải tôi mà lại là tôi. Mẹ (Đức tin) chỉ có một thôi. Ở nơi này mang tên này, ở nơi khác mang tên khác. Vì biết chỉ có một mẹ thôi (Đấng tối cao - Đức tin) nên với chúng tôi mẹ nào cũng là mẹ. Không có tốt, xấu... Mẹ chính là mẹ.

Ngắn ra giây lâu, ông ta bảo tôi:

- Ông nói hay lắm. Ông học được điều này ở đâu thế? Ở đây có bao nhiêu người như ông? Ý tôi là thông minh, có học vấn ấy.

Tôi mỉm cười:

- Nói thật với ông. Tôi là người kém nhất trong số họ. Vì kém cho nên tôi mới nói với ông. Còn họ chỉ mỉm cười và không nói gì. Họ vượt lên trên mọi tranh chấp, tốt xấu. Chúng tôi là người Á Đông nên từ khi sinh ra chúng tôi đã có cách nghĩ này rồi. Chẳng cần học ở đâu cả. Thật tiếc cho ông cũng là người Á Đông lại không hiểu điều này....

Hà nội 10/2017

COMMENTS:

Nhà thơ **Hoàng Xuân Tuyên:**

Minh họa nhằm là khó hoà giải lắm đấy bác ạ. Không minh họa cho nó lành.

Nhà văn **Y Ban:**

Hay quá, rất hay anh cả ơi. Sâu sắc.

Hoạ sĩ **Phạm Quỳnh Nga:**

Hóm hình mà sâu sắc... em luôn ngưỡng mộ anh về cách sống, cách nghĩ và cả giọng văn nữa...
hay...

Nguyễn Hồng Nhung:

Cảm ơn anh Lê Thanh Minh, bài viết rất sâu sắc ạ!

Em còn thấy chữ "Sứ mệnh" cũng được dùng một cách rất "tức tưởi" ạ!

Hoạ sĩ Lê Huy Văn:

Hiểu ra thì đúng là mọi điều thật đơn giản... mà con người cứ thích phức tạp nó lên!

Nguyễn Văn Văn:

Với bài viết này thì em khó đồng cảm với bác mọi nhẽ. Chỉ đồng ý một ý "hòa giải cái gì" trong một cuộc gặp gỡ khó định danh (chẳng nên coi là hội nghị bàn về văn chương, cũng chẳng phải một đại hội hòa giải).

Em nghĩ đó chỉ là một sự kiện, nó cũng có một ý nghĩa tích cực: đánh dấu một chặng đường mà trước đó các nhà văn có tên tuổi đã mày mò đi và gặp nhau với tư cách cá nhân.

Vì chỉ là sự kiện, nó có thể thu hút một lượng công chúng nhất định.

Nhưng về phía bạn đọc, thành phần quan trọng của đời sống văn học thì chính các tác phẩm có giá trị của các nhà văn mới là yếu tố quyết định làm nên sự hòa hợp. Có lẽ sau nhiều năm, các nhà văn mới nhận ra điều này: văn chương của cả hai phía đều có những sự phát triển không bình thường: lệch (phía văn học hiện thực XHCN) hay chết yếu, tức là có khởi đầu khá sinh động, phong phú nhưng đã dừng lại ở giai đoạn đầu ấy mãi mãi (văn học của phía Cộng hòa)...

Em thiển nghĩ: ta chẳng nên trông chờ vào cái cuộc gặp của những người "dối già" này, rằng họ sẽ đưa lại cho mình những diện mạo mới, hay một cái giải Nobel (?) nào đó trong mơ của văn học Việt hòa hợp.

Chuyện truyền đạo, bác đi hơi chệch rồi. Có cần thiết phải kể lại chuyện đó không?

Lê Thanh Minh:

Đi thẳng không lên dốc được đâu. Mất sức nhanh lắm. Anh chọn lối đi zích zắc... hihi

Nguyễn Hồng Nhung:

Anh Lê Thanh Minh, rất đúng với những gì em hiểu và cảm nhận được ở bài viết này của anh ạ, chiều sâu rất sâu!

Nhà thơ **Trần Mạnh Hào:**

Hay! Khi chế độ này triệt tiêu đối lập, thì các ông nhà văn quốc doanh do ông Hữu Thịnh cầm đầu cũng chỉ được phép có một màu đơn điệu, duy nhất là màu đỏ. Không chấp nhận sự đa màu sắc khác nên các ông bày ra cuộc hòa giải giữa màu chớm hồng và đỏ đậm. Phải có đa sắc màu xanh, đỏ, tím, vàng, lam, nâu... mới ra màu trắng các ông ơi. Vậy thì các ông bày ra một cuộc đoàn kết giả, hòa giải giả cốt nhất là để ăn tiền tài trợ của nhà nước. Mà tiền nhà nước là tiền của dân. Đây cũng là một cách ăn cắp công quỹ trá hình mà thôi!

Mã Thị Len:

"Cái lý của người Mèo" mà đúng phết, hay phết! Hết chê. Không cãi vào đâu được!

Thang Quoc:

Nghe thấy có hơi hướng áp đặt rồi, sao phải có cái câu cuối vậy, ta thấy tiếc cho người mà ko nghĩ rằng người cũng đang cảm thấy tiếc cho ta sao...

Hoạ sĩ Thọ Tường:

Tại sao các ông không về vùng đồi quê, làng mạc, ngắm cảnh mùa thu cho nó sướng, ăn gà đồi với xôi nếp hương... bàn mệt lắm.

Nhà thơ Phạm Mậu:

Bài hay. Nhưng đ/c Trường Hội đang ngất ngậy với thắng lợi buộc người ta phải thừa nhận ông ấy ngang cơ Bộ trưởng, phải được trang bị xe như Bộ trưởng... Nói như Lão Hạc của Nam Cao ta "không nên hoãn sự sung sướng" của ông ấy lại... Theo thiển ý của tôi như thế là "hòa hợp hòa giải" quý vị ạ!

Đỗ Xuân phong:

Chí lí - Hội nghị "dui dẻ", chỉ vậy thôi!

Đặng Tiến:

Có văn chương chống Mĩ – Ngụy và văn chương chống Cộng. Cả hai đều kinh ngang nhau! Các nhà văn hay có ảo tưởng về tính vô tư của văn chương! Không đúng đâu. Đối đầu là có thật thì đương nhiên có đối đầu trong văn học từ sáng tác đến phê bình nghiên cứu giảng dạy... Hoà giải là để triệt bỏ đối đầu. Hoà giải là để chung sống tức là phải biết chấp nhận nhau. Thế thôi. Nhưng khó lắm.

Lê Thanh Minh:

Xét về mặt Văn học thực sự thì hai chữ "đối đầu" là không có. Nếu có thì hoặc là không phải văn học, hoặc là các "nhà văn" (theo tôi, họ không phải nhà văn) ngộ nhận ra sự đối đầu, ngộ nhận những trang viết của mình là tác phẩm...

Hoà giải. Cho đến bây giờ tôi cũng không hình dung được là hoà giải cái gì?! Nếu như văn bên này nói xấu bên kia và ngược lại. Mà cái này thì chưa bao giờ chúng tôi gọi nó là văn chương và những người viết nó là nhà văn... Chỉ đơn giản vậy thôi... hihi

Đỗ Xuân Phong:

Nhớ DANH MÔN CHÁNH PHÁI VÀ TÀ PHÁI trong "Tiểu Ngạo Giang Hồ Quá". Đúng Là bản chất thật của VH-NT là không có khái niệm ĐỐI ĐẦU

Đặng Tiến:

Ở trên đời này có cái thuần túy không nhỉ?

ZÍCH ZẮC

- Ông ơi, tiền nào chả đong gạo được, sao ông cứ phải cầu kỳ mua mầu, mua toan, đợi bán được tranh thì mới đong gạo?

- Nghề của ông là vẽ tranh mà.

- Cháu đói rồi, chả đợi được. Ông vẽ lâu lắm, vài năm mới được một cái tranh. Trong vài năm đó mình sẽ ăn gì?

- Lô ngoan. Ông biết. Phải kiên nhẫn cháu ạ. Hết cơn bĩ cực đến ngày thái lai.

- Cháu không hiểu. Kiên nhẫn thì cũng phải có gì cho vào bụng chứ ạ.

- Ông thái tạm cho Lô ít cỏ nhé.

- Sáng cỏ, chiều cỏ, tối cũng cỏ cháu không nuốt nổi ông ạ. Hay ông bớt mấy đồng mua tí cá ông cháu mình ăn cho có sức. Ông chả bảo "Có thực mới vực được đạo" là gì.

- Ủ, ông có nói vậy. Nhưng mình vẫn còn ngộ nguậy được. Đừng để cái bụng nó làm mòn ý chí cháu ạ.

- Thế ngộ nhờ không có ai mua tranh thì mình sẽ làm sao?

- Cái này.... Cái này cần phải có niềm tin cháu ạ.

- Chả nhẽ mình sẽ ăn niềm tin mà sống sao?

- ?!

Áp thấp nhiệt đới 10/2017

COMMENTS:

Hoạ sĩ **Vương Duy Khoái:**

Hay ạ!

Hoạ sĩ **Tuấn Dũng:**

Thằng cha này... tài, thật tài....

GIAI THOẠI

Lâu rồi, đời sinh viên gần chục năm, chẳng nhớ năm nào. Lũ sinh viên chúng tôi có thói quen cơm tối xong tụ tập tại một phòng nào đó tán gẫu. Những câu chuyện khi thì rời rạc, cầm canh. Khi thì mau mắn có phần ồn ào. Những gương mặt mờ mịt ẩn hiện, chơi vơi trong màn khói thuốc lá đậm đặc. Cũng không còn nhớ đã qua bao nhiêu cốc trà đen, mỗi cốc hai viên đường. Cứ vơi lại đầy. Chuyện chả có gì. Đầu Ngô mình Sở. Vậy mà đêm nào cũng có chuyện để nói. Cũng có cái để cười.

Ngày ấy chúng tôi đói thông tin. Thông tin nước ta, thông tin nước người chúng tôi chả quan tâm. Tất cả thời gian chúm mũi vào vẽ. Còn tí thời giờ rảnh rỗi thì lượn lờ các cửa hàng. Khi mua cân thịt, lúc xách vài cái bắp cải, vài cân khoai tây. Có độn rau hiếm. Cải muối, dưa chuột muối, cà chua muối đóng lọ thủy tinh, thôi thì cầm tất. Méo mó, có hơn không. Gạo cực hiếm, làm luôn dăm, mưới cân nếu gặp. Mì dài, mì ngắn cân tuốt. Bữa ăn hàng ngày cũng trôi nổi, no đòn đói góp, tùy theo lượng tiền trong túi. Trưa ăn nhà ăn. Tối về ký túc xá mới có điều kiện nhẩn nha nấu nướng xì xụp. Mâm cơm độc một món. Nếu rôm rả thì hai, ba món. Tháng nào trót vở cuốn sách hay thì tháng đó coi như móm. Quanh đi quẩn lại chỉ dám ăn cá kinki, trà không đường... Lúc sang, lúc hèn. Thất thường lắm.

***

Trường tôi có "người phát ngôn" hăn hoi nhé. Tin tức, thời sự chính thống cũng như tin vỉa hè chúng tôi nghe được toàn từ mồm anh. Muốn kiểm chứng thông tin, cứ hỏi anh là chính xác nhất. Tên anh là Trịnh Văn Khanh. Quê Vĩnh Bảo, Hải Phòng. Khanh học trên tôi 6 khoá. Khi tôi nhập trường thì anh ấy đang làm bài tốt nghiệp.

***

Cuộc đời của Trịnh Văn Khanh như cuốn tiểu thuyết trinh thám. Ngày B52 rải thảm Hà Nội, Hải Phòng và một số tỉnh lân cận Khanh đang học lớp 10. Khác với những đứa bạn cùng thời khoác ba lô ra trận thì anh xách va li sang Nga. Nghe anh kể. Bố anh làm trưởng công an huyện Vĩnh Bảo. Suốt đi Nga của anh cũng được xét ưu tiên theo dạng con em cán bộ. Thời ấy, công an không ai dám dây. Vừa ghét, vừa sợ. Lý do thì nhiều, nhưng mọi cái đều mờ mờ, tỏ tỏ. Chủ yếu do người đời rỉ tai nhau. Mọi thông tin chính thống chủ yếu tô hồng nhằm khắc họa hình tượng người công an nhân dân.

Ở trường làng nơi Khanh theo học có ông giáo dạy thể dục Hoa Thanh Quế (tức quê Thanh hoá ấy) rất mê hội họa. Ngoài nghiệp vụ chuyên môn, ông rất thích vẽ. Thi thoảng ông hay vẽ chân dung học sinh, chân dung đồng nghiệp. Chuyện giáo viên dạy Thể dục thích vẽ cũng bình thường, nhưng chuyện mà Khanh kể cho chúng tôi lại không bình thường. Căn nhà ba gian, tường đất nện mái lợp lá gồi dây bạch của Khanh được sử dụng làm nơi họp bàn kế sách giăng bẫy thầy giáo mà anh yêu quý. Quanh ngọn đèn hoa kỳ vụn nhỏ như hạt đỗ. Các cô, các chú công an, dân quân đang chụm đầu vạch ra kế sách hạ nhục Hoa Thanh Quế. Cho một cô gái trẻ đến thuyết phục thầy Hoa Thanh Quế vẽ khóa thân mình, gài bẫy để công an, dân quân xông vào bắt quả tang. Tội này còn hơn cả hủ hoá. Nó chà đạp lên thuần phong mỹ tục.

Đúng như dự tính của công an. Kế hoạch tài tình, không một kẽ hở. Hoa Thanh Quế sập bẫy. Họ đã ập vào bắt quả tang Hoa Thanh Quế và cô gái không một mảnh vải che thân đang nằm dài trên giường. Thầy Hoa Thanh Quế và cô gái nọ bị áp giải lên công an huyện. Khanh chạy theo thầy mà nước mắt ngấn, dài. Anh không báo được cho thầy, mặc dù âm mưu đã bị anh biết trước. Khanh oán giận bản thân, oán giận đồng nghiệp của bố. Sau này, mỗi lần nghĩ đến nó anh lại thấy chán ghét cái mảnh đất sinh ra anh...

Kết quả là Hoa Thanh Quế bị đuổi khỏi ngành giáo dục. Còn cô gái lại quay về nghề bán nước trá hình. Chả hiểu cái quán nước của cô có còn bẫy

được người tử tế nào không. Khanh không biết. Anh sang Nga với một quyết tâm sẽ không quay về nơi đầu óc non trẻ của anh bị tổn thương. Anh cảm thấy căm ghét cái nghề của bố anh. Khanh không hiểu sao người ta lại ác với nhau như thế. Thầy Hoa Thanh Quế đâu có làm gì xấu. Đâu phải kẻ địch mà cần phải bắt, cần phải tiêu diệt. Tội của thầy chỉ duy nhất là yêu cái đẹp, đưa cái đẹp lên mặt giấy, mặt vải. Thế thôi.

***

Cuộc đời chả biết thế nào. Cái không may của thầy giáo thế dục Hoa Thanh Quế, lại là cái bắt đầu của một họa sĩ Hoa Thanh Quế. Tốt nghiệp trường Mỹ thuật và ngay trong triển lãm Mỹ thuật Toàn quốc vài năm sau đó thầy đã nhận giải thưởng Mỹ thuật. Công bằng mà nói, giới mỹ thuật và công chúng yêu hội họa phải cảm ơn công an Vĩnh Bảo. Nếu không có họ ra sức thì đã không có một họa sĩ Hoa Thanh Quế hôm nay...

(Trích trong truyện "Giai thoại" của LÊ THANH MINH)

COMMENTS:

Nhà văn **Châu Hồng Thủy:**

Mình chơi thân với họa sĩ Trịnh Văn Khanh giai đoạn sau này, khi Khanh đã có vợ con, viết điếu văn cho Khanh, vậy mà không biết có chuyện họa sĩ Hoa Thanh Quế. Cảm ơn Lê Thanh Minh kể câu chuyện rất sâu sắc.

Nhà thơ **Phạm Mậu:**

Câu chuyện hay. Đúng là tái ông mất ngựa.

Doan Don Nguyen:

Xin cảm ơn. Đây là bài viết hay mà tôi được đọc.

Nhà thơ **Hoàng Xuân Tuyền:**

Em học vẽ nhé?

Nhà thơ **Bùi kim Anh:**

Thêm chị nữa cho ra lớp

Cứ vẽ trều tượng thôi!

Lê Thanh Minh:

Hoan nghênh tất cả những ai yêu cái đẹp... hih

Nhà thơ **Trần Đăng Khoa:**

Y Ban! Lão cũng đã vẽ nu một mụ xinh đẹp giữa ban ngày bằng máy ảnh trước mắt lão Minh đấy thôi. Thế mà chả có bác nào bắt. Nếu bắt lão hồi lộ luôn người mẫu là xong ngay. Hề...

Lê Thanh Minh:

Trần Đăng Khoa, vẫn bắt như thường. Nó bảo tưởng gì, mẫu xấu thế mà cũng vẽ. Muốn không bị bắt thì kiếm cô nào xinh xinh chút đi. Có cần thì sẽ cung cấp cho dăm cô nghiêng nước, nghiêng thành mà vẽ... hih

Nhà văn **Y Ban:**

Trần Đăng Khoa! He he anh hồi lộ xế (thế) ló (nó) bắt anh đi tù nhá!

KHÓC BẠN

Vòng đời "Sinh, mệnh, lão, tử" vốn là lẽ tự nhiên, vậy mà khi phải chia tay một người bạn, tiễn một người bạn về miền cực lạc, lòng tôi lại xoắn xang, lại hẫng hụt, lại tràn ngập nỗi buồn.

Tối qua khi đang viết lời bình, biên tập dở cuốn "Kim cổ Ngũ ngôn và giai thoại", cuốn sách mà Hoang Nguyen xin đăng ký bằng cả hai tay thì nhận được tin Hoang Nguyen mất. Tôi không muốn tin và cố thuyết phục mình rằng đây không phải sự thật. Nhưng sự thật thường nằm ngoài ý muốn của con người. Tôi lại qua một đêm trần trọc, khó ngủ. Vậy là Hoang Nguyen đi thật rồi.

Bạn tôi trên FB nhiều. Áo cũng nhiều, thật ít. Nhưng Hoang Nguyen thì khác. Chú ấy đã cho tôi cảm giác là một người bạn thật sự, người mà tôi cảm thấy gần gũi ngoài đời. Hoang Nguyen đến với tôi khi thì "Like", khi thì bằng những comment nhẹ nhàng, dí dỏm dưới những bài tôi viết, dưới những cái ảnh tôi đăng. Căn cứ theo thời gian thì sau khi comment cho tôi "Thích quá, xin giơ cả 2 tay đăng kí. Nhưng vẫn thích có bản in giấy để giữ cho con cháu mai sau (nếu ồ cứng bị lỗi)". Tôi comment lại "chú cho vào iPad ấy". Đợi mãi không thấy trả lời. Thì ra Hoang Nguyen đã đột ngột bỏ đi đến một nơi xa lắm. Chú ấy dùng vé một chiều vì không còn có ý định quay lại. Phải chăng Hoang Nguyen đã chán cái thế giới đầy bất công và bất trắc này rồi? Tôi không biết.

Sáng nay Thiên Hương bác sĩ, vợ Hoang Nguyen đã sục sùi qua điện thoại kể với tôi: "Anh ấy cứ bảo với em đến nhà anh Minh chơi, xem tranh của anh ấy đẹp lắm, anh ấy viết văn hay lắm. Em bận suốt. Ông lại ốm. Em bảo với anh ấy là xong chuyện của ông em với anh ấy sẽ đến anh chị chơi, xem tranh. Vậy mà..."

Vậy mà cái ước muốn nhỏ nhoi ấy Hoang Nguyen cũng không kịp thực hiện. Vội vã gì chứ. Hẳn nơi kia phải có gì đó hấp dẫn nên Hoang Nguyen

mới rời bỏ vợ con, rời bỏ bạn bè và người thân để ra đi như thế.

Tôi chả biết nói gì với Thiên Hương, mồm tôi như cứng lại. Lấp bắp mãi mới được mấy câu động viên cô ấy và xin chia buồn cùng cô ấy và gia đình.

Trời dạo này lúc nắng, lúc mưa. Trong lòng người lúc vui, lúc buồn. Có lẽ vui ít. Buồn nhiều. Hôm qua tôi tình cờ đăng bức ảnh mới chụp buổi trưa ở nhà họa sĩ Mai Long "Mùa thu đi qua" và mãi mãi bức ảnh này sẽ không nhận được sự quan tâm nữa từ một người bạn - Hoang Nguyen...

Thu Hà Nội

6/10/2017

COMMENTS:

Phan Thị Thanh Mai (Nhà PBMT):

Bao giờ cũng thấy anh có tình cảm sâu nặng với bạn bè. Rất trân trọng.

Họa sĩ **Nguyễn Hoàng**:

Qua câu chuyện trên mới thấy rõ: họa sỹ Lê Thanh Minh vừa có tài vừa có tấm lòng nhân hậu tình nghĩa sâu sắc!

Nguyễn Thương:

Em cũng hụt hẫng suốt từ sáng đến giờ, anh Minh ạ. Em quen và thân thiết với anh chị ấy cũng lâu rồi, đã đến nhà anh chị ấy ăn tối, rất quý mến anh chị ấy... Em vừa mới đi công tác xa về, nhận tin anh ấy mất mà choáng, mà thần thờ suốt buổi. Anh ấy khỏe mạnh thế cơ mà! Ai biết được cuộc sống mong manh nhường ấy...

Trần Liên Minh (BTV truyền hình VN):

Chia sẻ với bác, người tử tế cứ ra đi....

Đỗ Vũ Hồng Dương (Tập đoàn Dầu khí Quốc gia VN):

Sáng sớm nay, còn đang ngủ thì nghe điện thoại kêu. Nghĩ bụng "quái lạ, mình đã tắt chuông báo thức mà sao nó lại kêu nhỉ?" vì hôm qua ngủ muộn, dự định ngủ bù, muộn đi làm cũng được. Tuy vậy cũng cứ cầm điện thoại lên xem. Thì ra là cuộc gọi của người bạn Hương từ HN. Vừa nghe đã thấy tiếng khóc nấc lên. Cứ tưởng chuyện xảy ra với ông cụ vì tháng trước ông bố chị Hương cũng vừa đi mổ thận ở Viện 103 về. Nhưng hóa ra không phải, mà là anh Bình. Mình rụng rời chân tay, ở người ra không nói được tiếng nào. Nước mắt tự nhiên tuôn trào. Không thể ngờ được anh ấy lại ra đi sớm thế. Biết bao lần nói chuyện với anh, ăn cơm ở nhà anh, đàm đạo với anh về mọi chuyện. Bây giờ anh đột ngột bỏ đi thế này làm sao không hẫng hụt. Anh ra đi nhưng người ở lại cũng đâu có sung sướng gì, anh có biết không?

Nhà văn **Y Ban**:

Vẫn biết cuộc đời thật vô thường nhưng đọc của bác cảm động lắm, hu hu

LỜI ĐẦU SÁCH

(Viết cho cuốn "Kim cổ Ngụ ngôn và giai thoại")

Trong hành trình đi tìm cái Chân, cái Thiện, cái Mỹ tôi đã đọc không biết bao nhiêu sách, đã nghe bao nhiêu câu chuyện của những vĩ nhân. Đôi khi chỉ một câu, một lời nói của họ cũng làm tôi phải suy nghĩ.

Hạnh phúc là ta sinh ra được làm người. Hạnh phúc hơn là được yêu thương, được làm những việc có ích. Không phải cho bản thân ta mà cho những người mà ta quan tâm. Những người vui với niềm vui của ta, buồn với nỗi buồn của ta. Những người bạn đích thực.

Làm người đã khó, làm người tử tế còn khó hơn nhiều. Có bao giờ bạn tự hỏi “Vì sao ta lại sinh ra?” và “Vì sao ta lại cứ phải làm người tốt mà không phải kẻ xấu?”. Có thể bạn không tin, nhưng tôi cũng phải thành thật nói rằng đã có lúc tôi không còn muốn đóng vai người tốt. Ấy là những lúc bi quan, chán nản. Cái xấu, đang lấn ướm cái tốt. Cái ác đang thắng cái thiện. Có công bằng không?!

Đúng, không công bằng. Vì trước cái ác bạn bàng quan, không làm gì cả để ngăn chặn, mặc cho nó tung hoành. Sự im lặng của bạn chính là đồng minh của kẻ xấu, của cái ác.

Tôi bỏ công sưu tầm, biên tập cuốn sách này tặng bạn. Không phải đọc cho vui, cho qua thì giờ. Xét cho cùng thời gian đời người là hữu hạn, đâu có nhiều để ta phung phí. Tôi chỉ hy vọng cuốn sách này trợ giúp bạn phần nào trong quá trình đi tìm chính bản thân mình.

***

Đọc sách không bao giờ là muộn.

Tấn Bình Công nói với đại thần Sư Khoáng:

- Trẫm nay đã 70 tuổi, luôn cảm thấy học vấn của mình không đủ, tuy rất thích đọc sách, học theo thánh hiền, nhưng tuổi quá cao, có học nữa cũng đã muộn.

- Muộn sao? - Sư Khoáng nói - Muộn rồi thì thấp cây nên lên!

- Trẫm nói chuyện nghiêm túc, nhưng khanh lại đùa bỡn.

Sư Khoáng nói:

- Thần là kẻ bề tôi, nào dám đùa giỡn với đại vương? Ý thần muốn nói một người nếu khi còn nhỏ học hành tốt, tiền đồ sẽ xán lạn như mặt trời buổi sáng; khi đứng tuổi học tốt, thì giống như ánh sáng mặt trời chính Ngọ; còn về già, chẳng qua chỉ là ngọn lửa của ngọn nến. Lửa ngọn nến tuy không rực rỡ nhưng vẫn sáng hơn bóng tối!

***

Hiếu biết là một chuyện. Thành công lại là một chuyện khác. Tuy vậy, hiếu biết sẽ cho bạn một cái nhìn thấu đáo về cái nhẽ ở đời. Việc nào nên làm, việc nào không nên làm, hoàn toàn tùy thuộc vào nơi bạn...

Chúc bạn may mắn!

Hà Nội Mùa thu 2017

LÊ THANH MINH

COMMENTS:

Nhà văn **Y Ban**:

Chưn lý ông anh rất tuyệt ơi. Hic

Hoang nguyên:

Thích quá, xin gởi cả 2 tay đăng kí. Nhưng vẫn thích có bản in giấy để giữ cho con cháu mai sau (nếu ổ cứng bị lỗi)

Hoạ sĩ **Lê Trí Dũng**:

- Quá tuyệt vời!

Lúc nào chú chuẩn bị thích làm người ác báo tôi để tôi liệu....

- ?! (LTM)

- Lê Thanh Minh sao lại hỏi? Để chạy cho nhanh thôi!

- 36 kế của Tôn Tẫn không có kế cắp dép vào nách.... Chạy....hihi (LTM)

- Xin một cuốn! Gấp!

- Tôi đang biên tập. Xong sẽ chuyển sách ngay... hihi

CON KHÔNG ĐỂ BỤNG ĐAU

- Bố ơi sao mắt bố có nước thế?
- Đâu có, bố đang nghĩ con ạ.
- Bố nghĩ gì mà im lặng thế?
- Bố nghĩ xem thế hệ bọn con sẽ làm gì với ngọn đồi trọc còn trơ lại mấy cái gốc cây đen nhẻm này.
- Không cần nghĩ đâu bố. Bọn con có ổi thứ chơi bày bán trên phố huyện. Nóng thì có điều hoà. Lạnh thì đã có lò sưởi than tổ ong. Mấy cái gốc kia bọn con sẽ cho vào bảo tàng...
- Ôi con tôi!
- Sao thế, con lại nói sai rồi ư?
- Không, không. Con nói đúng lắm. Chỉ có điều người lớn có lỗi với các con nhiều lắm.
- Vô tư đi. Bọn con không để bụng đâu.

- ?!

Chớm hè 2017

COMMENTS:

Hoạ sĩ Ngô Xuân Khôi:

Các con độ lượng nhưng các cháu nó không thể đâu!

Hoạ sĩ Nguyễn Thịnh:

Đời ơi...ta đã về đây

Mang sức của đôi tay

Ta đào gốc cây đem bày...

Mot Phuong:

Nguyên nhân của lũ.

Hoạ sĩ Hoàng Anh Chiến:

Buồn chú nhỉ...!

Trần kinh Châu:

Bác lại chọn chỗ chuẩn bị làm rẫy mà chụp! có thể sau vài tháng có cái nền bệt thự mọc lên... chứ bên kia em thấy còn xanh lắm... bác sang chụp nhanh lên kéo lại chả còn cây nào nữa thì khổ cái thân già.

Lê Thanh Minh:

Bên đây là của nước lãng giếng đây... hih

Nhà thơ **Phạm Mậu:**

Ông Minh ạ! Tivi VTVI trưa nay (26/10/2017) đưa tin và bình luận than thở về tình trạng trẻ em bây giờ không có bài hát cho chúng. Chúng toàn phải hát bài của người lớn (rõ nhất là chương trình "Gương mặt thân quen nhí") ...Cứ anh anh em em... tình tình tứ tứ hoài. Chúng đang chín ép, già quá sớm... hu... hu...

CUỘC ĐỐI ĐẦU CỦA HAI CON KIẾN

Cái bát để trước mặt tôi chả có gì đặc biệt. Chỉ đơn giản nói lên tôi đang ngồi đợi cơm. Hoặc cũng có thể tôi vừa dùng xong bữa. Và với cái bát không, tôi cũng chả có gì để kể với các bạn, nếu như không nghe được mẩu đối thoại giữa chúng. Ngay từ đầu hai con kiến một đen, một vàng đã lọt vào mắt tôi. Chúng đang vênh vang tự đắc trên miệng cái bát.

- Này anh, - con kiến đen bảo con kiến vàng - tránh đường cho tôi.

Con kiến vàng:

- Từ đâu mà anh tự cho phép mình có cái quyền quát nạt người khác thế. Anh không thấy là đang vô duyên chặn đường tôi à?

- Có nhà anh vô duyên thì có. Anh đang kìm hãm tốc độ đã lập trình của tôi đấy.

- Thế sao anh không nghĩ chính anh là nguyên nhân cho sự chậm trễ của tôi.

- Này anh, có biết là chúng ta đang đối đầu không?

- Tôi không cần biết. Đối đầu thì đối đầu.

- Là anh tự nói đấy nhé.

Và rồi hai con kiến lao vào nhau. Mắt tôi như hoa lên không còn phân biệt được con nào đen, con nào vàng. Con nào cũng chiến với trăm phần trăm sức lực. Cố bảo vệ cho cái lý của mình.

Tôi băng khuâng, mỉm cười.

Suýt nữa tôi đã buột mồm nói với chúng:

"Tranh nhau gì chứ. Chả đứa nào đúng và cũng chả đứa nào sai. Thật ra chúng mày cùng xuất phát từ một cội, chỉ có điều vì tự đắc đã không quan sát, cứ đi và cho là mình đúng dẫn đến đối đầu. Cứ theo hành trình này thì không phải chỉ đối đầu một lần mà nó sẽ còn lặp đi, lặp lại."

Chợt nhận ra chúng là kiến, có nói chúng cũng không hiểu nên lạt thôi.

***

Cách nay nhiều năm. Trong tranh của tôi cũng có một con kiến. Là tôi "lập trình" cho nó đi ngược chiều kim đồng hồ. Và dĩ nhiên chẳng có cuộc đối đầu nào cả. Chỉ có điều thời gian trôi qua, con kiến vẫn thế. Dường như nó chả thu nạp được tí hiểu biết nào, vẫn dẫm chân tại chỗ tôi đặt nó. Nó chỉ là con kiến nâu, nghĩa là không đen, không vàng. Tôi đã khoác chiếc áo nâu cho nó. Ý tôi muốn con kiến của mình không dương dương tự đắc. Không luôn tự cho mình là đúng. Nó phải Thiền.

Người xem tranh của tôi cũng nhiều. Con kiến chắc chắn không bao giờ nhận ra nó đang bò quanh miệng bát. Còn người thưởng ngoạn, liệu có ai đó ngẫm ra cho bản thân mình một cái gì không nhỉ?!

Thành thật, tôi cũng không biết nữa....

Đêm khó ngủ 10/2017

COMMENTS:

Hoạ sĩ Nguyễn Tiến Hội:

Rất hay!

Nhà thơ Hoàng Xuân Tuyền:

Đưa cái con kiến tranh lên ngắm lại tí nào, bác ơi.

Lê Thanh Minh:

Minh họa không phải lúc nào cũng hay... hihi

Luật sư Phạm Vũ Khánh Toàn:

Một ngày cũng như mọi ngày

Làm thân con kiến loay hoay ra vào

Trời xanh thăm thẳm trên cao

Cũng là con kiến ra vào loay hoay.

BTV Minh Liên: (Truyền hình VN)

Em phân vân, bác làm nhà văn hay làm họa sỹ - cái nào nổi tiếng hơn? Nhưng chắc là họa sỹ như thế này rồi thỉnh thoảng thường xuyên cho chúng em đọc cũng đã lắm - bác Kim bình yên hơn là sống với một ông Lê Thanh Minh nhà văn chuyên - thỉnh thoảng vẽ đẹp, nhỉ?!

Họa sỹ Lê Hoàng Từ:

Hao hao Adesen nhìn sự vật mà nghĩ ra một câu chuyện gì đó, hay. Chào họa sỹ vượt rào sang văn.

NGHĨ GÌ

Nghĩ gì ư? Chả nghĩ gì cả. Tôi đang buồn ngủ díp mắt mặc dù vừa ngủ thẳng băng mấy tiếng đồng hồ. Với tôi cuộc đời chỉ đơn giản như đan rổ. Mà trong giấc ngủ mộng mị đâu cần cứ phải nghĩ gì, phải không nhỉ?!

Đành rằng tôi biết có người còn khôn cả trong khi ngủ...

Chiều muộn 21/10/2017

NGHĨ MUỘN.

Nghĩ gì, còn nghĩ gì nữa. Tôi đang nghĩ, giá như khi tối họp, tôi thực không nên uống trà đặc. Và hơn nữa, trước khi họp càng không nên ngủ liên tù tì mấy tiếng như thế. Bởi vậy bây giờ, hai mắt tôi cứ thao láo, đầu óc nghĩ vu vơ....

Ầy dà. Lần sau có khi họp ở nhà thư ký nhỉ?!

2h.20 22/10/2017

SỐ LẠ

Chuông điện thoại reo.

- A lô, ai đấy?

- Anh ơi, em gọi cho anh từ trung tâm chăm sóc khách hàng. Bọn em đang có dự án biệt thự, chung cư cao cấp...

- Xin lỗi nhé. Mình không có nhu cầu...

***

Chuông điện thoại.

- Bên Honda chúng em thông báo, anh là người may mắn trúng giải đặc biệt là một chiếc Honda tay ga và 274 triệu tiền mặt...

- Cảm ơn. Mình không biết đi xe nên nhận cũng chả để làm gì... Mà sao bạn có số điện thoại của mình thế?!

....

Im lặng.

***

Lại chuông điện thoại.

Vẫn số lạ.

Màn hình hiển thị số 02438217777.

Chả hiện mặt.

Tốt nhất không nghe.

Đờ rách việc.

Cho đáng đời...

Hê hê...

Y BAN

Tôi gặp Y Ban vào một ngày không mưa, không nắng. Trái hẳn với sự ồn thối và cái vẻ táo tợn bên ngoài là sự dịu dàng, tốt bụng của một người đàn bà. Ở cái đất nước quý quái này muốn tìm một nơi tĩnh lặng hòng cho tâm hồn thư thái một chút cũng khó. Chúng tôi chẳng biết đi đâu đành rủ nhau sang đền Đô. Muốn tiêu cho hết thời giờ cũng không phải dễ. Tôi định đưa cô bạn dịch giả mới từ Nga về Nguyễn Thị Kim Hiền và Y Ban sang thăm nhà lưu niệm Văn học Nga bên Phù Lưu mà không thành. Nói không thành cũng không đúng. Chỉ là không làm cách nào liên lạc được với dịch giả Thuý Toàn. Hơn chục cuộc gọi đều rơi vào hư vô. May mà cuối cùng nhờ người hàng xóm tốt bụng mở cửa cho chúng tôi vào xem. Chắc ông thấy chúng tôi đứng bần thần khá lâu bên tấm biển đồng nên mỉm lòng. Thật ra tôi đã sáng kiến đặt máy ảnh chế độ tự động, chụp cả bọn bên tấm biển. Nó là bằng chứng, rằng chúng tôi đã có mặt như đã hẹn trước từ chiều qua với bác Thuý Toàn.

Còn khối thì giờ, chúng tôi kéo lên đê sông Hồng chụp vài bức hình làm kỷ niệm. Chỗ chúng tôi chụp ảnh vắng tanh, vắng ngắt, nghe rõ cả tiếng gió thì thào lướt trên mặt sông. Yên tĩnh quá. Tôi cứ có cảm giác mình đang ở đâu đó thâm sơn cùng cốc, chứ không phải chỉ cách cái ồn ào náo nhiệt có nửa bước chân...

***

Vẫn còn thì giờ. Y Ban kéo chúng tôi về nhà cô. Sau một hồi uốn lượn xe chúng tôi cũng dừng lại trên một vạt đất của nhà ai bỏ quên, chưa kịp xây. Cỏ lùn phún xanh.

Tổ ấm của Y Ban rất đáng yêu. Chồng cô là nhà điêu khắc có biệt danh "Cơ Diên" - vì quá yêu mến mà anh em trong giới đã tặng cho. Cơ dùng luôn tăng một làm xưởng. Chân dung đàn ông, đàn bà, cao thấp, to nhỏ bày la liệt. Những cái đầu bằng đất với đôi mắt hoắm sâu chẳng gọi cho tôi điều gì. Có chăng là sự dư thừa tiền bạc. Cậu con trai cao vổng, thừa hưởng những gì ưu việt nhất từ bố mẹ.

Trần Đăng Khoa thốt lên:

- Nhà thím quá tuyệt vời. Rộng rãi, yên tĩnh. Không khí gần sông trong lành.

- Nhà em sắp phải chuyển đi chỗ khác rồi đấy. Nằm trong diện giải tỏa mà anh.

- Thím sống ở đây được mấy năm rồi mà phải chuyển thì tiếc thật. Giá mà dinh tề cả nhà cửa, cây cối, vườn tược đi theo thì tốt quá...

- Chỗ họ đền bù cho nhà em xa lắm. Mà chẳng được rộng như thế này, chỉ mấy chục mét vuông thôi.

***

Y Ban pha trà mời khách. Cô mang ra một nải chuối, một đĩa hoa quả gọt sẵn. Cô còn cho chúng tôi thưởng thức món su hào mà cô tự tay muối. Trần Đăng Khoa nắc nỏm khen ngon. Y Ban cười rất tươi nói lúc về sẽ tặng chúng tôi mỗi người một túi.

Chúng tôi theo Y Ban dạo một vòng xem cơ ngơi của cô. Nhìn cái góc xinh xinh nơi mà từ đó những trang viết theo nhau nằm dưới tay bạn đọc, tôi tự nhủ: "Thì ra, mọi cái to tát, sóng gió của cuộc đời, mọi cái nhỏ nhoi, tinh tế của người đàn bà đâu cần nhiều không gian lắm. Tất cả được dồn nén, chất chứa trong cái đầu xem ra chẳng có gì khác thường của người đàn bà kia."

Cái tên Y Ban lâu nay gọi cho tôi nhớ về một mùa hoa ban nơi góc rừng Tây Bắc của một thời xa xưa. Những cuốn truyện dưới bút danh Y Ban từng làm tôi, làm bạn đọc tưởng cô là người dân tộc. Trong một lần vui chuyện cô kể mới té ngửa ra cái bút danh Y Ban chẳng có gì bí hiểm. Chỉ đơn

giản là cô làm trong ngành Y tên Ban, khi viết truyện cô bèn lấy luôn "Y Ban" cho tiện.

Y Ban kéo chúng tôi lên sân thượng, chỉ cho chúng tôi con sông đang nhòa đi trong cái nắng heo hắt. Mấy cây hoa cô trồng mọc hồn nhiên như nó vốn có. Tôi thích điều này. Những thứ được tia tốt, chăm bón kỹ nơi dinh thự của những dân ăn chơi, sành điệu, lắm tiền làm tôi khó chịu. Nó cứ giả giả như chủ nhân của nó vậy. Của đáng tội, nhiều người bạn của tôi cũng từng đã có lúc mơ giấc mơ về chúng. Giấc mơ no đủ.

Chồng Y Ban là một ông chủ hiếu khách. Ngoài dịch giả Kim Hiền đã quen, Trần Đăng Khoa, tôi và nhà thơ Hoàng Xuân Tuyền đều lần đầu tiên đến đây. Chủ nhà kể cho chúng tôi câu chuyện anh chứng kiến trên máy bay trong một lần công tác từ nước ngoài về. Say rượu. Tây ta đều như nhau cả. Trong cơn say, người ta thường khó mà kiềm chế được những hành động khiếm nhã, những cử chỉ thô tục. Và để kết thúc câu chuyện "Cơ Điên" nở một nụ cười hiền. Nhìn Cơ cười, ai dám bảo anh là người có cá tính bạo liệt, có lúc như điên điên cơ chứ.

***

Ngoài những lúc viết sách, Y Ban luôn bận rộn. Ngoài trách nhiệm chăm lo phần hồn cho thiên hạ, cô còn là người mẹ chín chu trong công việc nội trợ, chăm lo con cái, chăm sóc gia đình. Tôi cũng từng biết có những cặp vợ chồng văn nghệ sĩ khác. Họ, mỗi người mơ giấc mơ của mình. Con cái thả phóng. Hồn nhiên chơi, hồn nhiên lớn.

Chia tay bà chủ ngôi nhà, chúng tôi ra về với lời hẹn, lần sau gặp lại. Dẫu biết rằng cái lần sau ấy lâu lắm. Ai cũng bận rộn. Cái hẹn bị chìm lấp bởi cái bề bộn mưu sinh thường ngày. Hồi đi Trại sáng tác trên Tam Đảo, tôi nhận lời mời đến chơi nhà của họa sĩ Nguyễn Quốc Thái, vậy là phải mười ba năm sau tôi mới thực hiện được.

Tôi thực sự may mắn và hạnh phúc khi có được những người bạn. Dẫu không thường xuyên gặp nhau nhưng đâu đó trong một góc khuất, nhỏ nhoi

của tâm hồn, luôn có hình bóng của nhau. Với tôi, điều này là quá đủ.

Mùa thu 2017.

COMMENTS:

Nhà thơ **Phạm Mậu:**

Có hiểu bạn và yêu quý bạn thật lòng mới viết hay và cảm động như thế này được!

Nhà văn **Y Ban:**

Em cảm ơn anh cả. Mấy ngày nay em chạy hơn xe ôm để làm thủ tục cho con đi học anh ạ. Vừa về đến nhà đọc được bài anh viết về em, thương (sướng) quá hết cả mệt. Em dinh viên (mang về) nhà em nhé. Hic

Dịch giả **Nguyễn Thị Kim Hiền:**

Giá em còn thời gian ở Hà Nội để "uốn lượn" với anh Minh và các bạn!

Thuong Nguyen:

Anh viết quá tuyệt, em thích đọc hơn nhiều lần một số nhà văn khác...

Hiền dhq Lào:

Đọc thấy thích lắm chú ạ.

Nhà thơ **Hoàng Xuân Tuyền:**

Văn bác hay. Có cả món su hào muối chính hãng Maria De la Tao.

Hoạ sĩ **Trần Thái:**

Rất cuốn hút chú ạ!

Lý Hương Trà:

Quá tuyệt vời!

Hoạ sĩ Sơn Trúc:

NGU NGO'

Bạn sẽ chẳng tin đâu. Cho dù tôi có nói với bạn cỡ nào. Thật đấy. Trí tưởng tượng của tôi kém đến độ nếu không kể chuyện này ngay thì tôi sẽ quên tiệt. Tôi tiếc ít, nhưng bạn sẽ tiếc nhiều vì dù sao tôi là người chứng kiến, còn bạn thì không.

Tôi có một chú em, quen biết qua lại cũng khá lâu rồi. Anh em chơi với nhau có tình lắm. Dầu vậy nhưng tôi không viết về chú mà lại viết về người lái xe riêng cho chú. Đừng thắc mắc. Cứ nghe tôi kể hết chuyện bạn khắc hiểu tại sao.

Bạn bè tặng cho chú lái xe là 3NG (3 ngờ). Sao lại 3NG nhỉ? Nghe có vẻ công nghệ lắm. Khi mọi người giải thích rõ 3NG là Nguyên-ngu-ngợ, tôi mới vỡ lẽ. Thì ra là vậy. Nguyên là tên chú, còn có ngu ngợ không, tôi đành đành quyền đánh giá cho bạn.

***

Chiều muộn. Chiếc xe BMW leo lên hết dốc rồi dừng lại tại một quán lá, khiêm tốn nằm nép mình dưới giàn su su xanh mướt, quả sai lúc lỉu. Hai người đàn ông mở cửa xe bước xuống bắt tay nó và Vũ - họa sĩ đi cùng, lên đây thăm nó hai hôm trước. Quán vắng tanh không một bóng người. Cô chủ quán đang cúi húi lau lia tách chén - chắc vừa rửa xong.

- Mình vào đây được chứ? - Khánh, người đàn ông có dáng một doanh nhân hỏi nó.

- Cũng được, tùy chú. Ở đây quán nào chả vậy, không được như dưới kia nhưng bù lại thực phẩm sạch, an toàn.

Cả bọn vào quán kéo ghế ngồi.

Trong lúc chờ đồ ăn, nó bật chai bia Hà Nội rót ra năm chiếc cốc đã tráng qua nước sôi. Một đĩa su su luộc vừa mang ra khỏi bếp còn bốc khói nghi ngút cùng chiếc bát sứ con xiu, sứt miệng đựng muối vừng. Nó thò tay chấm thử đưa lên lưỡi. Nhạt. Không đậm và thơm như muối vừng nhà làm. Ngày xưa muối vừng là món nó ưa thích. Chả cứ ngày xưa. Ngay như bây

giờ trong nhà nó lúc nào cũng có lọ muối vừng to đều. Bà chị họ ở quê thì thoảng làm sẵn mang ra cho nó. "Tưởng cậu thích gì chứ muối vừng thì đầy. Mỗi tội phải chọn lựa cẩn thận và mất công rang, giã."

- Bà chủ, cho xin bộ bài.

- Bài à?

- Tú lơ khơ ấy.

- Xin lỗi, nhà cháu bán cơm, không bán tú, các bác thử hỏi mấy hàng bên kia xem.

Nó định đứng lên thì Khánh gạt đi, quay sang bảo lái xe:

- Nguyên, mày chạy sang bên kia hỏi xem, kiểm bộ bài.

- Vâng.

Rồi quay sang nó:

- Em mới ra Hà Nội, tưởng anh ở nhà định qua thăm anh. Cũng chả có việc gì. Thấy bảo anh đi Trại sáng tác ở trên này nên bọn em phi xe lên đây chơi, thăm anh luôn.

- May quá, cũng đúng lúc anh vẽ xong cái tranh, đang tính nước chồn về Hà Nội. Chú cho anh quá giang nhé. Trên này tù túng anh không quen. Cứ nghĩ cái mùi mốc là anh không chịu được. Cái mũi anh nó vậy. Mùi thơm chả nghĩ thấy bao giờ, chứ mùi ẩm mốc, mùi hôi thối chỉ thoảng cái anh nhận ra ngay...

- Khó thật. Những cái mùi anh dị ứng thì ở ta, chỗ nào chả có. Tránh sao được.

- Vậy mới nói. Tý anh nhờ Vũ vào Trại mang cái ba lô của anh lẳng sau cốp xe nhé.

- Thế ngộ nhờ có ai hỏi thì sao?

- Đừng nói gì. Mình lẳng lẽ rút thôi. Khi mọi người biết thì mình đã ở Hà Nội rồi.

- Vâng, được anh. - Vũ hiểu ý.

Dường như để nó yên tâm Khánh giải thích:

- Cơm xong nghỉ ngơi tối thư thả về cũng chưa muộn mà anh.

Nhìn Đạt đang chậm rãi chia bài nó bảo Khánh:

- Nhân đây, tặng luôn chú cái tranh anh mới vẽ xong. Nó hơi to và ước nhoẹt. Mét rười, mét rười. Thôi để hôm nào kết thúc Trại, đăng nào Hội cũng cho xe lên chở về Hà Nội. Anh sẽ nhắn chú qua nhận... Hì hì...

- Ôi, thế thì quý quá còn gì bằng.

***

Đang mãi chuyện bỗng nhiên xe phanh đột ngột làm cả bọn bị hất ngược về đằng trước. Còn chưa kịp hiểu có chuyện gì thì chú lái xe quay lại phân trần:

- Sao lại dừng xe của mình nhỉ?

Khánh có vẻ bức dọc:

- Cảnh sát giao thông. Mà đi đứng thì phải quan sát chứ, cứ mãi hóng chuyện.

- Không, đi đúng mà.

- Đúng, đúng cái gì. Quá tốc độ cho phép lại còn cãi... Mà sao tao cứ nói cái gì mà cũng "không" thế! Vừa nãy tao thấy cái biển hạn chế tốc độ. Không nhìn thấy thì bảo không nhìn thấy vì mắt quá kém. Lại còn bao biện. Giả ngây, giả ngô. Tao đã bảo bao nhiêu lần là đi đo mắt, đeo kính thì mà cứ lờ lợ. Cứ để cho nó phạt thì mà mới sáng mắt ra. Không có lại bảo tao xét nét quá...

Nguyên lấy giấy tờ, mở cửa xe bước xuống. Anh cảnh sát giơ tay chào và tiến lại. Đột nhiên Khánh thò cổ qua cửa xe. Tưởng nói giúp cho lái xe, ai ngờ Khánh lại bảo:

- Cứ phạt nặng vào cho chừa, thằng này đi láo lắm.

- Chú là sếp, lẽ ra phải bênh lái xe của mình chứ. - Không đừng được nó lên tiếng.

- Phải thế cho chú biết. Nhênh nhang coi thường luật pháp. Nếu lần nào cũng xin cho chú thì lần sau chú lại thế. Chú nhờn, chả coi ai ra gì... Lần nào cũng bị phạt, chả lần nào không. Cứ đánh vào kinh tế là chú tỉnh ra ngay...

- Thế thì chú ấy chắc chả còn đồng nào.

- Lần nào em chả nộp phạt cho chú.

- ?!

- Chú bướng lắm. Mắt chỉ nhìn được tầm hai chục mét trước mũi xe...
Nhưng ngoan cố...

Nguyên quay lại mở cửa xe leo lên. Khi đã yên vị trên ghế trước, nổ máy cho xe đi tiếp Nguyên quay sang Khánh nói:

- Nó phạt ba củ rưỡi và tạm giữ bằng lái.

- Lẽ ra phải phạt nặng nữa, thế là còn ít đấy. - Khánh nói mát.

Bỗng rầm một cái. Xe lao xuống ổ gà hất đầu nó va đến cục một cái vào trần xe.

- Đấy anh thấy không. Chú phản ứng. Lái xe cho sếp mà chú chỉ cần bên phía chú, kệ mẹ bên phía sếp. Chỗ cần đi chậm thì chú rú ga. Chỗ cần đi nhanh thì chú bò như rùa. Anh để ý mà xem, cứ gặp ổ gà là chú bóp còi. Ngộ nghĩnh lắm...

Không nói ra nhưng nó biết cái cách Khánh đang áp dụng không phải cách hay. Nó chả có một tẹo nào tính rắn đê. Nhân viên phạm lỗi. Sếp bỏ tiền túi ra nộp. Rõ là mình đang tự đánh mình.

***

- Thăng này đầu đất lắm. Chú là bạn học phổ thông của em. - Có lần nó nghe Khánh tâm sự. - Chả có khả năng làm gì. Thương tình em lấy vào công ty em xếp cho chân lái xe. Em phải chu cấp tiền cho chú đi học lái. Không những vậy còn phát cả lương tháng. Học xong, em cho vào hãng taxi để nâng cao tay nghề. Vậy mà anh biết không. Chú có lương rồi nên đủng đỉnh, không thèm chở khách. Toàn linh ra một chỗ hạ ghế, bật điều hoà ngủ. Hết giờ đánh xe về. Hai năm lái taxi mà chưa từng chở một ông khách nào. Tay nghề vẫn thế. Nói ra lại bảo nói xấu chú. Em đành lòi về lái xe cho em. Để kèm cặp thêm. Thăng này ương gàn, ngu ngơ lắm, ngộ nghĩnh lắm. Sếp nói gì chú cũng chả để ý. Cứ mở mồm là "không" cái đã. Bảo đi Đông thì chú đi Tây. Nhiều lúc bực mình em túm cổ áo đuối xuống em tự lái... Đường sá có thuộc đâu. Có lần em đi công tác Lạng Sơn, chú chở béng em lên Thái Nguyên. Rất ngộ nghĩnh. Em bảo: "- Tao bảo mày đi Lạng sơn. Mày không

biết Lạng sơn ở đâu à? Không biết thì phải hỏi. Nghe không rõ thì hỏi lại. Ai chả biết mày dốt, việc gì phải giấu."

- Sao chú không bố trí việc khác. Lái xe riêng cho chú như vậy không an toàn, nguy hiểm lắm.

- Cơ quan em nhiều việc, việc nào cũng cần chuyên môn ngoài khả năng của chú.

- Cho làm bảo vệ.

- Chú ngủ tí có xẻo chim chú cũng chả biết. Làm bảo vệ trộm nó vào khua hết đồ của cơ quan ai chịu trách nhiệm. Chú thì vô sản. Trên rặng dưới cát tít, lấy gì đền... Có hoà cả làng.

- Thế trực điện thoại thì sao?

- Điện thoại để giao dịch với khách hàng. Giao cho chú thì công ty chỉ còn nước đi ăn mày. Nói trước, quên sau. Việc nọ, xọ việc kia. Lắm lúc uất. Muốn kẹ xác chú. Muốn đá đít chú đi cho khuất mắt. Đêm nằm vắt tay lên trán nghĩ, lại thương, lại không nở.

- Thế ra công ty của chú là công ty tình thương à?

- Muốn thải chú ra thì phải kiếm việc cho chú. Mà làm gì có nơi nào chứa chấp người như chú ngoài công ty em. Có mà chết mất ngáp. Có lần em mắng chú, chú giận dữ rú ga lao xe vào húc đổ cả bức tường trong gara. Em đuổi thẳng cổ. Thằng này láo. Cái Range rover mới tinh mà dùng chưa được năm đã phải sửa mất bao nhiêu tiền. Vài hôm sau chắc nghĩ lại thấy đại bèn đến xin lỗi em. Em nhất quyết không chịu. Chú biết em lần này rần vì tội chú quá to. Chú bèn đến gặp mẹ em khóc lóc. Vì thương mẹ nên em lại nhận...

- Hình như chú ấy bắt thóp được chú.

- Em ở Sài Gòn, chả mấy khi ra ngoài này. Chú ăn lương chỉ thi thoảng chở mẹ em đi đây đó. Chả hiểu chú tí tê thế nào mà mẹ em rất quý chú. Em bực lắm nhưng cũng không tiện kể tội của chú với mẹ. Nói bạn mình xấu thì mặt mình cũng chẳng đẹp để gì...

***

Trời tối.

Con đường chìm ngấm mất hút trong màn đêm. Ánh đèn pha đường như bị bóng đen nuốt chửng. Điệu nhạc không lời ru mọi người chìm dần vào giấc ngủ. Đột nhiên xe dừng lại làm cả xe bừng tỉnh.

- Sao thế? - Khánh giật mình hỏi.

- Không, không sao.

- Không sao. Sao lại dừng xe?

- Có cảnh sát.

- Vậy là mày lại vi phạm luật giao thông rồi.

- Cứ tưởng đường rừng, đêm hôm khuya khoắt thế này...

- Thôi, xuống mà làm việc, nộp phạt đi còn phân trần cái gì...

- Bằng lái vừa bị thu hôm qua ở hầm đèo ngang...

- Lấy giấy phạt hôm qua ra mà trình bày. Cộng thêm ít tiền chứ còn gì nữa...

Dăm phút trôi qua trong im lặng. Nhạc trên xe không biết tắt từ lúc nào. Cửa xe mở ra, Nguyễn thò đầu vào phân trần.

- Anh Khánh. Bị phạt hai triệu mà trong ví còn mỗi năm trăm...

- Thế sao không bảo nó là mới bị thu bằng lái hôm qua. - Khánh bực dọc.

- Bảo rồi mới hai củ, không có đúng lỗi là ba củ.

Khánh móc ví lấy tiền nhét vào tay Nguyễn lắc đầu ngán ngấm.

- Mấy hôm nữa tự vẫy xe khách vào đây mà lấy bằng nhé. Cho chết!

***

Cả bọn quyết định tìm chỗ ngủ qua đêm. Ngày mai đi tiếp. Phần vì chả có việc gì vội, phần vì cái xe không thể cứ một mình rong ruổi mãi trong đêm tối. Chả cứ người. Cái xe cũng mệt. Nó cũng cần phải được nghỉ ngơi.

Chú Nguyễn vùi đầu vào giấc ngủ hòng lấy lại tinh thần. Và biết đâu đấy, trong khi ngủ chú sẽ mơ thấy sếp trả tiền nộp phạt thay mình. Có thể lắm. Chuyện này đâu phải đã không từng xảy ra.

Đêm yên tĩnh. Giọng Khánh trong mơ tỉnh queo như chưa hề ngủ:
"Mình chỉ ước ao đến một lúc nào đó được nói với Nguyên những lời dịu dàng như nói với bạn gái thì hay biết mấy."

Đúng là ngu ngơ, ngộ nghĩnh quá!

Hà Nội 8/2016

Chữa lại 10/2017

COMMENTS:

Đặng Đặng:

Chuyện lái xe hóa ra chuyện sếp, mà chú sếp này xem ra... ngộ quá! Nếu cứ nhân từ kiểu này, có ngày chú lái đưa chú xếp vào gầm xe tải!

Hay!

Nhà văn **Y Ban:**

Công nhận chuyện hay và buồn cười quá. Anh có ông bạn hơi bị lạ. Rất lạ giữa cuộc đời khôn vật này.

Nhà LLPB Mỹ thuật **Nguyễn Hải Phong:**

Chuyện anh Minh kể xảy ra từ hơn chục năm trước mà giờ xem cứ như đang vừa mới đây. Hay thật, chỉ thêm một tí mắm muối, thấy thi vị.

Luật sư **Phạm Vũ Khánh Toàn:**

Bố cháu ăn gian. Chép nguyên xi từ băng ghi âm.

Lê Thanh Minh:

Vậy là thật rồi chứ không bịa chú Toàn nhỉ? ...hihi

Luật sư **Phạm Vũ Khánh Toàn:**

Anh em mình lại sắp lên đường rồi. Nguyên của Bác bây giờ cũng đã thay đổi... là Nguyên 4 NG cho kịp thời đại công nghệ 4.0. Hehe

Rồi Bác còn chứng kiến nhiều chuyện hay. Khéo phải viết tiểu thuyết Nhân - Vật - Điển - Hình của thời đại như Lermontov từng viết.

Lê Thanh Minh:

Anh chả hy vọng thế. Chỉ mong một ngày nào đó chú có thể dịu dàng với Nguyễn như chú từng mơ ước thôi...

Nhà LLPB Mỹ thuật **Nguyễn Hải Phong:**

Đã gọi là mơ thì luôn đáng yêu, nhưng không đáng tin vì không bao giờ là thật anh Minh nhé!

Lê Thanh Minh:

Quá đúng... hihi

CHÍNH TẢ

Tình hình thi văn PTTH, những năm gần đây có nhiều sai sót, nhầm lẫn, nhất là chính tả. Quả thật đó là điều đáng buồn. Nhưng chưa phải là buồn nhất. Điều tôi thấy đáng buồn hơn nữa, buồn thê thảm là phóng viên, nhà báo viết bài sai chính tả một cách tệ hại.

Ví dụ trên trang VNExpress có người viết "bầu trời" là "bầu chời"... lỗi này thiết nghĩ kể cả em học sinh yếu cấp I cũng không nhầm nhọt như vậy!

Tôi cứ có cảm giác thế hệ cầm bút những năm đất nước còn khó khăn, bom đạn hơn hẳn các thế hệ bây giờ bây giờ cả về trình độ, sự cẩn trọng cũng như lương tâm nghề nghiệp...

Liệu có đúng như vậy không nhỉ?

Hà nội, 8. 6. 2007

THƯ NGỎ

*(Nhân đọc bài nghiên cứu
về tranh Thủy mặc Trung Quốc
thời Tùy Đường của
họa sĩ Lê Xuân Dũng)*

Nói chung bài này tạm ổn, nhiều kiến thức cho thấy người viết có dụng công. Chỉ có điều không mới.

Những điều viết trong bài này ở nhà nhiều người đã biết.

Nếu bạn dụng công nói sâu hơn về một cái tranh của một tác giả cụ thể nào đó vào thời Tùy hay Đường thì tốt hơn. Tránh được hiện tượng tầm chương trích cú, *(chữ trong sách có hay đến mấy cũng chỉ là cặn bã của cổ nhân thôi)*.

Cảm ơn đã gửi bài cho xem!

Chúc những bài viết sau càng ngày càng hay hơn trước, càng mang đậm dấu ấn cá nhân hơn nữa!

Thân ái!

Minh.

Hà Nội 12/2007

BIẾT MÀ KHÔNG BIẾT

Tôi có khả năng thông qua dấu chân của ai đó để lại bên bờ biển mà biết được giới tính, tâm trạng, lứa tuổi, gia cảnh của người ấy. Nhưng có người, lúc đối diện, tôi lại cứ ngỡ, cứ có cảm giác mình đang đối thoại với bức tường.

Chán kinh!

2. 2001

COMMENTS:

Nhà thơ Phạm Mậu:

Cụ Tú Xương cũng có lúc "Chán mặt cho nên chẳng muốn chào". Nhà văn Nam Cao cũng có truyện "Cái mặt không chơi được". Ông Minh biết rõ mà!

Hoạ sĩ Lê Trí Dũng:

Tường có cái hay của tường cụ ơ...!

Đái mẹ nó vào tường bãi khai mù cho nó biết mặt...?

Vũ Thị Bản:

Cái mặt khó chơi nên như đối diện với bức tường. Thế thôi!

Ngô Văn Từ:

Giống Lão, mơ thì... sao "LỆP" (đẹp) thế lúc gặp thật... thì... thôi rồi... Lượm ơ.

Nhà LLPB Văn học **Chu Văn Sơn:**

Đừng chán! Thực ra đọc bức tường dễ hơn đọc dấu chân nhiều, bác.

VŨ XUÂN HƯƠNG

Vũ Xuân Hương, quê Thanh Hoá. Xét về gốc gác anh là đồng hương với tôi. Nhưng tôi biết Vũ Xuân Hương không phải với tư cách đồng hương. Cũng không phải với tư cách nhà thơ, mặc dù anh là sinh viên trường Viết văn Nguyễn Du và khi tôi gặp, anh đang là sinh viên trường Viết văn M. Gorky. Thú thật, tính đến thời điểm đó, tôi chưa hề đọc một câu thơ nào của anh. Chả cứ anh. Nhiều người, nhiều nhà thơ tôi từng gặp. Ngoài cái mặt quen, ngoài những câu chuyện phần nhiều chả dính dáng một tẹo nào đến văn chương, tôi chả biết họ viết gì. Khi vậy. Ngay như Trần Văn Thi. Tôi biết anh mấy chục năm. Biết cả chuyện anh suýt nữa mất mạng vì bị kẻ xấu tấn công. Vậy mà mãi tháng trước tôi mới biết anh làm thơ. Không những vậy, anh còn tốt nghiệp với tấm bằng đỏ ngành Ngôn ngữ tại trường Tổng hợp Lipesk. Và chỉ sáng nay thôi, tôi mới biết đến thơ anh qua bài giới thiệu của nhà thơ Phạm Mậu nhân dịp kỷ niệm 100 năm cách mạng tháng Mười Nga.

Cũng giống như Trần Nhượng và Đỗ Chu, Vũ Xuân Hương lôi cuốn tôi bởi những hoà sắc có phần hoang dại. Thay vì đọc thơ, tôi lại xem tranh anh vẽ khá kỹ. Tranh anh dẫu chưa đẹp nhưng chất thơ cứ bàng lảng, bàng lảng theo từng nét vẽ. Cái vụng dại chính là thể mạnh của anh. Nó hồn nhiên, ngây thơ làm người xem như trẻ lại. Tôi nhìn thấy hình bóng một họa sĩ qua nét vẽ, qua sự say mê của anh. Nhiều lúc tôi tự hỏi. Phải chăng Vũ Xuân Hương không hài lòng chỉ là một nhà thơ thuần túy. Phải chăng trò chơi con chữ nơi anh đang dần nhường chỗ cho trò chơi sắp màu và hình. Ngạc nhiên, ngạc nhiên đến độ tôi phải thốt lên mấy câu. Mặc dù tôi biết, sân chơi thơ phú không có chỗ cho mình.

*Họa sĩ hay là thi sĩ đây
Thời gian trỗi nặng xuống vai gầy
Quá nửa đời người còn chọn lối*

Ngậm ngùi vẫn hỏi đại hay ngây.

Ngây đại ư? Không phải vậy đâu. Vụng về. Quả là chúng tôi có vụng về. Vụng về nhiều thứ. Nhưng ngây đại thì sao chọn được cái nghề sang trọng đem lại cái đẹp cho mình, cho đời chứ, phải không? Câu trả lời chỉ có những người trong cuộc là hiểu rõ nhất.

Người ta hay nghĩ, dân văn nghệ là tâm hồn mong manh, dễ vỡ. Với ai tôi không biết. Với Vũ Xuân Hương thì không. Tâm hồn anh quả quyết và có phần còn cứng cõi hơn cái thể trạng có phần ốm yếu của anh.

***

Được tôi khích lệ động viên, Hương vẽ hăng say. Có khi anh còn say mê hơn cả tôi tưởng. Anh hay vẽ phong cảnh. Một dòng sông với con đò nhỏ. Một mái chùa thấp thoáng nơi triền non. Một cánh cò trắng muốt bay mê mải từ mùa này sang mùa khác. Con nước trong tranh anh hết vơi lại đầy. Những cây cầu rập rình trên sóng nước soi bóng người qua. Tôi nhìn thấy quê anh qua những gì anh vẽ. Hơn thế tôi còn như thấy rõ cả tuổi thơ của anh. Anh đang kể câu chuyện đời mình, mối tình của mình. Chỉ khác là anh không kể bằng lời, bằng thơ mà bằng tranh.

Một phần tư thế kỷ đã trôi qua. Vũ Xuân Hương vẫn nhớ năm lòng những điều sơ đẳng nhập môn mà tôi bổ túc cho anh ngày nào. Kỹ thuật cần, nhưng không phải là tất cả. Tôi chỉ kịp trang bị cho anh phương pháp chung để tiếp cận và phản ánh cái mà anh cho là đẹp. Tôi phải nhấn mạnh là anh chứ không phải tôi. Mỗi người vẽ sẽ phải chọn lựa và đi con đường của mình. Không ai giống ai. Không ai thay thế được cho ai.

***

Rất tiếc. Vũ Xuân Hương tiếc. Tôi cũng tiếc. Giá như chúng tôi không ở hai đầu của đất nước, kẻ Nam, người Bắc, mà gần nhau thì hay biết mấy.

Anh sẽ cứng cáp hơn, trưởng thành hơn. Sẽ là một họa sĩ thực thụ. Chưa biết chừng, người ta sẽ quên bém anh đã từng có thời là thi sĩ.

*Trên cao thấp thoáng mái chùa xa
Núi biếc non xanh rõ đậm đà
Dừng tay vãn cảnh "Trời, Non, Nước"
Hồn đây, người đây. Tranh với ta.*

***

Qua Facebook tôi biết Hương vẫn vẽ đều. Anh có việc của anh. Mỗi một ngày qua đi, lượng tranh của anh lại phình ra thêm một ít. Vẫn chăm chỉ, miệt mài như con ong xây tổ. Mặc thời cuộc, mặc thế sự. Anh vẫn nhẹ nhàng cất bước trên con đường vạm vỡ bóng người qua lại. Tôi như đang nhìn thấy một Vũ Xuân Hương khác. Một họa sĩ với tâm hồn thơ trẻ. Anh đã vượt qua chính mình. Chỉ có điều này là quan trọng. Quan trọng hơn tất cả đối với anh. Tôi nghĩ thế.

Viết mấy dòng này tôi như mơ thấy cái ngày mình được đứng trong phòng tranh của anh mà lòng thêm rộn rã. Cố lên Hương nhé!

Tôi xin mượn mấy câu thơ của Nguyễn Đình Chiểu để làm cái kết đầy chất thơ cho bài viết này:

*“Người ra đi từng ấy năm trời
Không về lại mảnh vườn quê có biết
Thương nhớ mãi, cây phong già đã chết
Trút lá vàng trong gió bạch dương đưa...”*

(Gửi Xécgây Êxênhin - thơ Nguyễn Đình Chiểu)

Ngày CMTM Nga

7/11/2017

COMMENTS:

Nhà thơ **Vũ Xuân Hương:**

Hôm nay bạn nhắc lên phây

Ngủ ngờ chả biết đại ngậy thế nào?... Hejhe, xin bà ti bơ!¹

Giờ chưa phải lúc nói về bản thân và con đường nghệ thuật, nhưng được hướng dẫn, chỉ dạy về nghề vẽ, lại được viết bài...

Xin cảm ơn HS Lê Thanh Minh và cái Tổ ấm của anh!

Rất vui và rất quý! Xin phép chia sẻ...

Nhà thơ **Phạm Mậu:**

"...Vẫn chăm chỉ, miệt mài như con ong xây tổ. Mặc thời cuộc, mặc thế sự. Anh vẫn nhẹ nhàng cất bước trên con đường vụn dậm vắng bóng người qua lại. Tôi như đang nhìn thấy một Vũ Xuân Hương khác. Một họa sĩ với tâm hồn thơ trẻ. Anh đã vượt qua chính mình. Chỉ có điều này là quan trọng. Quan trọng hơn tất thảy đối với anh. Tôi nghĩ thế...."

Thương mến thay, kính trọng thay lao động của Người Nghệ Sĩ...

Phạm Mậu tôi nghĩ thế, sau khi đọc bài viết của họa sĩ Lê Thanh Minh về bạn của anh.

Nhà thơ **Vũ Xuân Hương:**

Cám ơn Phạm Mậu đã đọc và đồng cảm!

BẾN XƯA²

*Trên sông hiu hắt ngó buồn tênh
Hỏi có gì đâu cũng thác ghềnh
Thuyền đi chở lại vài ba chuyến
Bên bồi, bên lở mãi lên phên*

*Lăn tăn gió nổi gọi sóng lên
Mặt gương tờ tả bắt ai đèn
Bến xưa vẫn hỏi người năm ấy
Bên bồi, bên lở nhớ hay quên.*

17.07.1972

COMMENTS:

Nhà thơ **Vũ Xuân Hương:**

Đúng thế, còn bài nữa...

Lê Thanh Minh:

Còn mấy bài nữa vịnh tranh Vũ Xuân Hương... hihi. Sao nhớ ngày xưa thế!

Nhà thơ **Vũ Xuân Hương:**

Đúng vậy, những ngày không quên!

Hoạ sĩ **Hoàng Anh Chiến:**

Dưới bến trông qua có gì vui.

Vẫn biết dưới kia đầy thác ghềnh

Đò kia có lại, đôi ba lượt.

Có lỡ có bồi, có mình ta.

Ầm ào bão quận, nước đập ghềnh.

Vẫn biết thân ta há ai đền.

Thuyền quen cho hỏi tình năm ấy.

Đâu lỡ, đâu bồi liệu đã quên.

3.11 .2017.

VÔ ĐỀ II

(Tặng nhà thơ Vũ Xuân Hương)

*Người Hiền ngự ở quán tiên
Hỏi nay lại đã tọa thiền nơi nao
Nông sâu lợ chảy chỗ nào
Nhẹ như sợi khói rơi vào thính không
Kìa ai côi cút bên song
Ngẩn ngơ, ngơ ngẩn giữa dòng chơi vơi
Trông sao đếm Phật trên trời
Mò kim đáy nước ngẫm đời phiêu diêu
Xót xa phận mỏng cánh diều
Dọc ngang, ngang dọc xế chiều quạnh hiu.*

28.07.1993

COMMENTS:

Nhà văn Y Ban:

Hình như không chỉ tặng một người đâu anh cả ạ!

Hoạ sĩ Phạm Quỳnh Nga:

Tâm trạng hả... anh...?

Lê Thanh Minh:

Bài thơ này viết 1/4 thế kỷ rồi đấy cô ạ... hihi

Dịch giả **Nguyễn Thị Kim Hiền:**

Một bức tranh bằng thơ!

Nhà thơ **Phạm Mậu:**

Thì ra là bác Thanh Minh.

Vẽ tranh, chụp ảnh, thơ tình ...đều hay...

VỊNH TRANH

(Tặng nhà thơ Vũ Xuân Hương)

*Cầu Kiều khéo bắc thì nên
Núi Đọ ai nỡ bỏ quên chốn này
Nhìn người lại ngỡ mình say
Vẫn con đò ấy ngày ngày sang sông
Cớ sao em chưa lấy chồng
Để tôi đây những sầu đong trong lòng.*

07.1993

COMMENTS:

Nhà thơ Vũ Xuân Hương:

Bài này tôi nhớ Lê Thanh Minh vịnh tranh tôi vẽ tặng nhà thơ Maksim Amelin, thay lời cảm ơn bạn đã tặng tôi cuộn lụa quý bà cho... Tôi nhớ cảnh Hàm Rồng - sông Mã vẽ thành bức sơn thủy có cô gái Việt Nam đội nón chèo thuyền...

VÔ ĐỀ

(Tặng nhà thơ Vũ Xuân Hương)

*Họa sĩ hay là thi sĩ đây
Thời gian trôi nặng xuống vai gầy
Quá nửa đời người còn chọn lối
Ngậm ngùi vấn hỏi đại hay ngây.*

17.07.1993

COMMENTS:

Nhà thơ Vũ Xuân Hương:

Bài này HS Lê Thanh Minh viết rất đúng về tật mê viết + vẽ của tôi. Mà giờ cũng là của anh và của ai nữa, hejhe...

Lê Thanh Minh:

Ngoảnh đi, ngoảnh lại đã 1/4 thế kỷ trôi qua....

Nhà thơ Vũ Xuân Hương:

Chỉ trong ký ức vẫn như ngày nào! Tôi vẫn nhớ nhất bài thơ này, hejhe...

HỒN TRANH

*Trên cao thấp thoáng mái chùa xa
Núi biếc non xanh rõ đậm đà
Dừng tay ngắm cảnh "Trời, Non, Nước"
Hồn đây, người đây. Tranh với ta.*

17.071993

THU

*Giếng Thu thăm thẳm sau vườn
Mặt gàu lóng mịch trắng buồn tương tư.*

31.07.1993

MẮT ĐÊM

*Đen như đổ mực lên trời
Mắt đêm sáng sánh như mời trăng sang
Cây ru gió ngủ mơ màng
Giật mình tỉnh giấc, ao vàng rung rinh.*

01.08.1993

COMMENTS:

Nhà thơ Vũ Xuân Hương:

Thấy tôi hay vẽ, nhà thơ Maksim Amelin tặng tôi cuộn lụa quý để vẽ. Hè năm 1993, HS Lê Thanh Minh nói tôi đem tấm lụa sang căn hộ vợ chồng anh thuê cùng vẽ.

Hai tuần tôi làm một thành viên của gia đình anh thật thú vị!

Chị Kim thật hiền hậu, lo nấu ăn và trông hai con nhỏ.

Ông chồng thì chỉ dẫn tôi những đường cơ bản về hội họa từ cách chọn đề tài, phác thảo bố cục tới kỹ thuật căng khung vẽ lụa...

Lê Thanh Minh cùng với HS Trịnh Văn Khanh (đã mất) và HS Vũ Chí Công là những người bạn, cũng là những người Thầy giúp tôi tự tin bước vào hội họa. Dưới đây là một trong những bài thơ HS Lê Thanh Minh viết, sau những cuộc đàm đạo và vẽ tranh trong thời gian ấy...

Hương Giang:

Con thích 2 câu đầu, tượng hình, hay thật hay!

VUI BUỒN NHÂN THẾ

*Đêm buồn tiễn bạn nửa ly
Ngày vui đón bạn nhâm nhi dài dài
Mái đầu đen trắng phân hai
Ong đi, bướm lại khôì hài còn đâu
Luống đất nặng những âu sầu
Tụng Kinh, niệm Phật bắc cầu lên Tiên
Trần gian rũ sạch ưu phiền
Hẹn nơi cõi Giác, cửa Thiền gặp nhau.*

02.08.1993

NỖI BUỒN

*Em còn nhớ gì đâu
Về một thời quá khứ
Khi con tim ấp ủ
Một mối tình thắm sâu*

*Nhớ ngày ngấm mưa ngâu
Hôn, em cười lúm má
Bây giờ em ở đâu
Mặc anh buồn tơ tả*

*Chợt đến rồi... em đi
Như cơn giông đầu hạ
Trút lòng anh mưa lá
Nỗi buồn hoá lâm ly.*

1985.

VÔ ĐỀ III

(Tặng ai mà chẳng cho ai)

*Làm dĩ văn chương có sướng không
Ba thu ngoảnh lại vẫn chưa chồng
Được thời bẻm mép khua nhăng nhít
Lệch đũng quần leo ngoái ngoái trông*

*Thật tâm đem đổi lấy xu đồng
Chua danh, bán phấn rõ tông nông
Thẹn đời chó má bạn đâu hết
Thế tất ra đi bởi chữ... "Ông".*

02h. 03.08.1993

Ý ĐẸP LỜI HAY

Thật đáng buồn, đứng trước một bức tranh phần đông người ta dùng đầu óc để phán đoán mà bỏ quên cặp mắt của mình.

Lê Thanh Minh

Điều bạn cần để tạo ra một tác phẩm có giá trị không phải sự uyên bác, mà là một trái tim trung hậu và biết rung động.

Lê Thanh Minh

Nhờ cặp mắt người xem mang đến phòng tranh. Họ sẽ không chỉ hiểu được thói quen, sở thích, mà còn là học vấn của anh ta.

Lê Thanh Minh

Vẻ đẹp của bức tranh luôn ẩn chứa đằng sau cặp mắt của bạn.

Lê Thanh Minh

Có thể những mơ ước của bạn không phải bao giờ cũng trở thành hiện thực, nhưng chính sự lấp lánh của chúng sẽ tô điểm và làm đẹp thêm cuộc sống của bạn.

Lê Thanh Minh

Điều tệ hại nhất không phải là sự tẻ nhạt và đơn điệu, mà tệ hại nhất chính bạn lại là người tạo ra nó.

Lê Thanh Minh

CHỌN LỰA

Bạn biết không. Đôi khi người ta đứng trước một sự lựa chọn khó khăn. Giữa tình và lý. Người phương Tây trọng cái lý. Người phương Đông chọn cái tình.

Cái tình thoát nghe thì nên lắm, nhân văn lắm. Nhưng nhiều khi nghĩ kỹ thì chính cái tình nó là nguồn cơn của mọi loại rắc rối. Nó là nguyên nhân dẫn đến sự hủy hoại. Coi thường kỷ cương phép nước. Bại hoại gia phong. Nó kéo người ta tụt hậu.

Cái lý mới nghe tưởng khô khan, thiếu vắng chất nhân văn. Làm cho con người ngày càng trở nên xa lạ... Nhưng nghĩ kỹ thì nó làm nên mọi loại trật tự...

***

Ngày xưa, khi Đức Phật còn tại thế có người đã từng hỏi:

- Vì sao Ngài chỉ cứu vớt một trăm linh hồn mà không phải một trăm linh một.

Đức Phật trả lời:

- Nếu ta cố cứu thêm một người thì không những không cứu được anh ta mà cả trăm người kia cũng sẽ vì thế mà không được cứu vớt. Lòng tốt của ta chả sẽ vì thế mà trở nên vô nghĩa, trở nên uổng phí ư?!

***

Tuy nhiên nhiều khi người phương Tây lại ước mơ cái ấm cúng thấm đượm tình người, đậm chất phương Đông. Ngược lại, chúng ta có lúc thèm muốn sự minh mẫn, sáng suốt bằng cái đầu lạnh lùng của người phương Tây trong cách xử lý, đối phó với mọi tình huống.

***

Trên máy bay khi gặp sự cố thiếu oxy, mặt nạ dưỡng khí sẽ tự động buông xuống. Người phương Tây tinh táo sẽ đeo mặt nạ dưỡng khí cho mình trước rồi mới lo cho con. Người phương Đông sẽ làm ngược lại. Nhiều khả năng vì thiếu dưỡng khí mà người mẹ không kịp đeo mặt nạ cho con... Kết quả cả hai mẹ con cùng lâm vào tình cảnh nguy hiểm. Nhiều khả năng sẽ chết do không có oxy để thở...

***

Tôi là người trọng cái lý, yêu cái tình. Thế giới ngày càng trở nên phẳng hơn. Và rồi cũng sẽ cong hơn. Tôi không cho bạn lời khuyên về sự lựa chọn. Hãy dung hoà. Tùy từng trường hợp, tùy từng hoàn cảnh mà áp dụng. Và đương nhiên trong mọi trường hợp, bạn nên nghĩ kỹ trước khi đưa ra quyết định.

Hãy là người thông thái.

11/2017

COMMENTS:

Nguyễn Đỗ Ngân:

Chí lý quá... chẳng còn gì để nói nữa...

Nguyễn Văn Văn:

Phân biệt cho rạch ròi Lý và Tình khó lắm bác ơi! Bởi chọn cho mình một cách ứng đối với hoàn cảnh, với tình thế... chắc gì mình đúng. Nên suy cho tận cùng sự lựa chọn chỉ mang tính cá nhân thôi!

Lê Thanh Minh:

Vậy nên anh có đưa ra lời khuyên gì đâu!

Đặng Kim Ân:

Chị đồng ý với thằng em!

Nhà thơ **Bùi Kim Anh:**

Mệt quá vì cuộc sống luôn phải chọn lựa!

Hoạ sĩ **Phạm Quỳnh Nga:**

Mỗi ngày một mẩu truyện... anh mình là người sâu sắc mà tâm hồn lại đa hệ... luôn luôn ngưỡng mộ một ng anh từng trải....

Bác sĩ **Trần Thị Kim:**

Hàng ngày chúng ta vẫn xử bằg lí đó chứ.

Ví dụ: từ chối đi chơi đâu đó. chọn bạn mà chơi. Mua bán thứ gì bằng tiền, đi đâu đó vài ngày rồi phải trở về.... cái tình được cái lí nâng lên đặt xuống vì thế sự vận động mới làm cho mỗi chúng ta cũ đi... vì cái lí thắng cái tình.

Dịch giả **Ngô Thế Phúc:**

Khi tách ra và đối lập Lý - Tình thì không mong có lựa chọn đúng. Chúng phải ở trong nhau, ông Minh ạ.

Tạ Thị Hà:

Bài viết của anh thật chí lý, chí tình. Cảm ơn anh và chúc anh cuối tuần vui vẻ.

Ngô Văn Từ:

Hay!

THÔNG BÁO 11-2017

Tạp văn "Ngu ngô" đang trong quá trình biên tập. Cuốn này khác các cuốn trước là tôi cho đăng cả comment của các bạn. Không biên tập. Trừ trường hợp lỗi chính tả, chấm phẩy không rõ ý và những từ viết tắt.

Tôi mong muốn cuốn sách này như là cuộc đối thoại giữa người viết và người đọc. Hy vọng sẽ thú vị. Đây là cách làm sách mới, cũng là một trong muôn vàn cách thử nghiệm.

Chân thành cảm ơn các bạn!

Lê Thanh Minh

COMMENTS:

Luật sư **Trương Thuý Hiền:**

Bác ơi em rất thích ý tưởng này của bác. Sáng tạo quá ạ. Lúc nào bác xong bác nhớ tới em bác nhé.

Nhà văn **Y Ban:**

Hay lắm anh cả ơi, rất sáng tạo đấy ạ!

VÔ CẢM

- Sao Lô nhìn ông thế?
- Cháu đang phân vân không biết có nên hỏi ông không?
- Lại chuyện gì thế?
- Chuyện này tế nhị lắm. Chỉ có ở con người thôi.
- Vậy à?
- Vâng, giống loài nhà chúng cháu không có thuộc tính này.
- Lô ngoan, cháu tiến bộ và lớn lên trông thấy. Nói xem, có vấn đề gì nào.
- Vô cảm có phải là một đức tính xấu không ông?
- Ái chà, hóc búa đây. Ông cũng đang phân vân không biết nên nói với Lô thế nào. Cái đầu bé tí của Lô liệu có hiểu không.
- Ông ơi. Cứ nói thôi. Cháu sẽ cố hiểu. Có thể ông nói xong cháu chưa hiểu. Nhưng ngày mai, ngày kia và nhiều ngày sau nữa cháu sẽ hiểu. Cái hiểu dần dần từng ít một mà ông.
- Vậy à. Giá con người cũng có đức tính như Lô thì hay biết mấy. Lô làm ông nhớ chuyện con bò.

***

Chuyện rằng:

"Ngày xưa, khi muôn loài còn hiểu được tiếng nhau, chúng thường tụ tập hàng đêm nghe con người kể chuyện. Chuyện vui cũng như chuyện buồn. Chuyện hay thì chúng vỗ tay tán thưởng. Những cái miệng ngoác ra cười hết cỡ đến không ngậm lại được. Ấy vậy mà con bò vẫn đứng đưng như không. Hôm khác người ta kể chuyện buồn. Bầu không khí im lặng như đưa đám. Những giọt nước mắt rơi âm thầm. Bỗng nhiên con bò cười phá lên. Cả bọn quay lại nhìn bò vẻ tức tối. Họ hỏi nó sao lại cười. Chuyện này

có gì buồn cười. Câu trả lời của con bò nằm ngoài sự hình dung của cả bọn.
"Tôi cười cái chuyện hôm nọ". Quả là ngu như bò."

***

- Ông thích con bò lắm. Nó không che giấu sự ngu dốt của mình. Nó không sợ người ta biết cái sự chậm hiểu của nó. Con người không được như vậy. Họ sợ.

- Ông ơi, ông nói xa xôi làm gì. Cháu chỉ hỏi ông về vô cảm trước nỗi đau của đồng loại thôi mà.

- Ông biết. Ông cũng có thói xấu như giống loài của ông. Cứ vòng vo mãi, vòng vo mãi mới đi vào vấn đề chính. Hình như con người ngại đi thẳng, nói thật.

- Có khó gì đâu mà nói với không nói, thật với không thật. Nói dài mới khó chứ nói ngắn, nói luôn vào cái cần nói thì đâu có khó gì.

- Thông cảm cho ông. Vậy Lô mới là Lô. Ông không phải Lô. Ông là người. Là người thì phải rào trước đón sau Lô ạ. Con người đâu có chịu sống đơn giản. Người ta thích những cái to tát lớn lao. Đơn giản như ông cháu mình thì chỉ ngồi xó nhà thôi...

- Cháu phải đợi ông nói hết chuyện mới nhận được câu trả lời ạ?

- Ông xin lỗi Lô. Vô cảm trước nỗi đau của đồng loại không những là đức tính xấu mà nó còn là tội ác. Vậy đấy. Mà nói đúng ra nó là tội ác chứ không phải đức tính.

- Ông nói luôn như vậy cho dễ hiểu để cháu đỡ phải hiểu dần dần có phải hay hơn không. Cháu không muốn làm con bò.

- Ông kể cho Lô chuyện này: "Ngày xưa, cũng chưa xưa lắm. Cái thời mà các giống loài không hiểu được nhau nữa. Trên quê hương ông, người ta làm cuộc cách mạng long trời lở đất. Người ta quy cho người này, chụp mũ cho người nọ cái tội bóc lột. Có một cô bé chả còn cha, còn mẹ. Người ta bắt họ trước mặt cô. Tịch thu nhà cửa, ruộng vườn. Chả ai dám cửu mang chứa chấp cô. Chỉ có con chó. Phải, chỉ có con chó chạy theo cô. Nó không nỡ bỏ rơi chủ của mình." Vậy đấy....

- Cháu sẽ cố. Không được như con chó thì chí ít cũng sẽ không vô cảm, ngoảnh mặt đi.

- Ôi, Lô của ông. Cháu ngoan quá đi thôi...

Hà Nội mùa bão 2017.

COMMENTS:

Nhà thơ **Hoàng Xuân Tuyên:**

Tuần sau cười cũng chưa muộn bác nhỉ?

Hoạ sĩ **Ngô Xuân Khôi:**

Sao cười? Tuần sau, hoặc lâu hơn nữa sẽ khóc...

Nhà thơ **Hoàng Xuân Tuyên:**

Khóc rồi. Còn cười thì chưa ạ.

Nguyễn Việt An:

Có lẽ người ta quý mấy con vật nuôi, cũng vì nó thật, yêu ghét rõ ràng.

Nguyễn Đỗ Ngân:

Câu chuyện tưởng đơn giản... nhưng thực ra không một như vậy... con người phức tạp nên dễ trở thành vô cảm... Con vật sống thật với mình hơn, nên nó nghĩ như thế nào thì làm như thế... Nó có mặt tích cực của nó...

Đặng kim Ân (phu nhân nhà văn Vũ Thư Hiên):

Chuyện hay quá hai ông cháu ơi!

Đỗ Xuân Phong:

Ưa nước mắt!

Hoạ sĩ Lê Hoàng Từ:

Ngẫm mà buồn, nhưng đã muộn. Đành làm “Bài học” cho muôn kiếp!

Nguyễn Thanh Thuý (vợ nhà thơ phạm Công trứ):

Xin được khóc thôi! Khó cười quá à!

Tiến sĩ Tâm lý **Nguyễn Hằng:**

Càng ngẫm càng thấy đúng anh ạ. Hay, nhưng mà càng ngẫm lại càng buồn!

TẠP CHÍ MỸ THUẬT

Đối với nhiều người Việt Nam nói chung và với các nghệ sĩ Việt Nam nói riêng, nước Nga (Liên Xô cũ) đã trở thành những kỷ niệm thân thương trong quá khứ. Đặc biệt là những ai đã từng sống, làm việc và học tập ở đó. Nước Nga đẹp đẽ, lịch sử văn hóa truyền thống và lâu đời, người dân Nga hiếu khách. Lịch sử đã đổi thay nhưng không thể không nhớ và tri ân đến những điều tuyệt vời ấy từ nước Nga...

Trong lịch sử 40 năm của Tạp chí Mỹ thuật, có thể nhận xét khách quan rằng bài viết: "Những bài học từ nước Nga" của họa sĩ Lê Thanh Minh là bài viết hay nhất, xúc động nhất với những câu chuyện, những kỷ niệm, những ý nghĩa sâu xa về văn hóa, về con người.

Hôm nay, kỷ niệm 100 năm ngày Cách mạng tháng Mười Nga, Ban Biên tập Tạp chí Mỹ Thuật "ăn mày tí dĩ vãng" đăng lại bài viết của anh (bài đã in trong Tạp chí Mỹ thuật số 297&298 - 9.10/2017).

Cảm ơn họa sĩ Lê Thanh Minh đã có một bài viết tuyệt vời.

Xin trân trọng giới thiệu với bạn đọc...

Những bài học từ nước Nga

Nghệ thuật là gì? Câu hỏi này tốn không biết bao nhiêu thời gian, bút mực của các nhà nghiên cứu nghệ thuật và những người yêu mến nó. Bài này tôi không có ý định trả lời câu hỏi đó. Mà có muốn cũng không phải chỉ vài ba dòng là làm được.

Đến với nghệ thuật có nhiều con đường. Nhưng tuyệt nhiên không có con đường nào dễ dàng. Mỗi con đường đều có những đặc điểm riêng biệt, những thuộc tính làm nản lòng bất kỳ ai nhắm nhe bước vào. Nếu đủ bản lĩnh, hy vọng bạn đi đủ xa khiến bạn hài lòng. Đừng bao giờ nghĩ rằng bạn sẽ đi đến tận cùng của con đường nghệ thuật. Con đường này là vô tận. Chỉ có điểm khởi đầu mà không có điểm kết thúc. Trong hành trình có nhiều trở ngại, nhiều lý do để bạn không đi tiếp hoặc không thể đi tiếp mà rẽ ngang. Nhiều trường hợp sẽ dừng lại. Dừng lại mãi mãi. Tôi không nêu ví dụ. Nếu để ý xung quanh và quan sát kỹ lòng mình bạn sẽ nhận ra điều tôi nói.

Nghệ thuật, nói cho dễ hiểu một chút, không phải là cuộc đua maraton. Càng không phải là cuộc thi sắc đẹp xem ai hơn ai. Vì đơn giản bạn không thi với ai ngoài chính bản thân mình...

***

Tôi đang sải bước trên con đường chớm thu. Lá trên những hàng cây hai bên đường đang đua nhau ngả sang sắc vàng. Màu vàng đến theo từng bước chân. Xôn xao dưới nắng. Sinh viên Học viện Hội họa, Điêu khắc và Kiến trúc mang tên I. Repin đang lục tục tề tựu về trường sau kỳ thực tập Hè.

Chợt Serilogia gọi tôi.

- Cậu đấy à?

- Chào cậu? Mới ở quê lên à?

- Giúp tớ một tay. - chỉ vào đồng tranh thực tập để ngổn ngang bảo tôi -
Mình chỉ kịp ghé qua nhà có hai hôm rồi xuống chỗ thực tập. Cậu thế nào?
Ổn không?

- Cảm ơn cậu. Bình thường.

- Bình thường là tốt rồi.

Cả hai chúng tôi nhìn nhau cười.

Tôi có lý do riêng để không theo các bạn đi thực tập mà đăng ký "tự thực tập". Nhìn đồng tranh của Sergey tôi thầm ghen tị. Để có đến gần trăm

bức. Trong khi cả kỳ tôi chỉ vẽ được vài bức. Xấu hổ quá. Tôi bảo với bạn là bình thường, nhưng thật ra không bình thường. Tôi đã sử dụng quỹ thời gian hè của mình tởn mát, không hợp lý. Phần lớn thời gian của tôi không phải dành cho việc vẽ vời mà dành cho người con gái (sau này là vợ tôi), cho tình yêu của mình. Trước khi gặp em tôi cứ ngỡ tình yêu hội họa của tôi là thiêng liêng, là bất khả xâm phạm. Nhưng từ khi quen đến khi cưới em làm vợ tôi mới biết mình nhầm. Đành rằng hai thứ tình yêu không giống nhau...

***

Ngày đầu tiên tôi chính thức trở thành sinh viên của trường Repin. Cảm giác khó tả lắm. Tôi, không chỉ vui mà còn tự hào. Cuối cùng sau bao nỗ lực mơ ước của tôi cũng thành hiện thực. Nhìn bậc cầu thang bằng đá mòn vẹt bởi không biết bao nhiêu dấu chân của các họa sĩ đã từng theo học ở đây, tôi dừng lại vài phút, không phải một lần, cảm khái, băng khuâng. Mặc dù vô tri, vô giác nhưng nó cũng nói với tôi nhiều điều về quá khứ của ngôi trường cổ, danh giá vào bậc nhất của nước Nga và thế giới.

Trong xưởng vẽ mọi sinh viên Nga đã tìm xong chỗ và bắt đầu vẽ. Mặc dù đúng giờ, nhưng so với họ tôi đến muộn. Sau này tôi mới biết. Ngày đầu tiên bầy mẫu bao giờ mọi người cũng đến sớm chọn chỗ. Các ngày tiếp theo có thể đúng giờ hoặc muộn một chút.

Im lặng.

Mọi sinh viên chăm chú quan sát, phác những nét đầu tiên lên tấm toan trắng ngà. Chỉ nghe thấy tiếng bút lông lạo xạo trên mặt vải.

Tôi nhanh chóng tìm được chỗ còn trống đặt giá vẽ của mình. Với sự háo hức, hăm hở vì hưng phấn, tôi bóp màu ra Palette. Bằng sự tự tin vốn có, không thèm nhìn các bạn cùng học, tôi vung bút như múa trên mặt toan. Sau một para (khoảng 45 phút) tôi và các bạn ra ngoài hành lang nghỉ ngơi. Hút thuốc. Mấy cô bạn Nga té ra cũng rít thuốc. Thứ thuốc Belamor khét mù.

Giờ nghỉ nhanh chóng qua đi. Chúng tôi lại bắt tay vào tiếp tục công việc của mình. Tôi lùi ra xa ngắm nghía cái tranh của mình với vẻ hài lòng, mãn nguyện. Nó là bức tranh ưng ý nhất, vẽ liền một hơi của tôi tính đến thời điểm hiện tại. Chưa đến giờ giải lao tôi đã mở cửa bước ra hành lang, bình tĩnh châm thuốc. Thì ra các bạn tôi không thực sự giỏi như tôi hình dung ở nhà. Tôi cũng không hiểu tại sao thời gian dành cho cái tĩnh vật này những một tháng, trong khi tôi chưa đến một buổi đã vẽ xong?!

Giờ giải lao. Mọi người túa ra hành lang tranh thủ đốt thuốc.

Giờ giải lao tiếp theo. Để ý thấy tôi không vẽ tiếp mà đứng ngoài hành lang suốt từ lúc bước ra giữa giờ đến tận bây giờ. Cô bạn Nga có mái tóc màu vàng rơm xoã ngang vai với chiếc xọc tím trên đầu (mãi lâu sau tôi mới biết tên cô là Giênhia) tiến lại hỏi.

- Bạn có sao không?
- Không, không sao.
- Thế sao bạn không vẽ?
- Tôi vẽ xong rồi.

Nhìn tôi giây lâu để chắc chắn là tôi không đùa cô bảo:

- Minh ơi, (tôi không biết tại sao cô biết tên tôi ngay từ buổi đầu tiên) nếu xong rồi bạn lấy toan vẽ cái khác.

Tôi giật mình. Té ra thời gian một tháng không phải để vẽ một cái tranh.

- Vậy trong một tháng mình phải vẽ bao nhiêu cái?
- Tùy người. Tùy năng lực. Không nhất thiết. Điều chủ yếu là thời gian. Mình là sinh viên học vẽ, thời gian đừng bỏ phí. Mình vẽ cho mình, nên tận dụng. Chứ có phải vẽ khoán, vẽ cho người khác hoặc thầy giáo xem đâu....
- Tôi thấy chả còn gì để có thể vẽ tiếp. - Tôi thành thật nói với Giênhia.
- Bạn bình tĩnh. Đừng vẽ vội nếu bạn thấy không còn gì. Hãy chú ý quan sát những người xung quanh bạn. Xem cách họ thể hiện, cách họ miêu tả và rồi bạn sẽ hiểu ra một cái gì đấy..
- Cảm ơn bạn.

Té ra mọi chuyện không đơn giản như tôi nghĩ, các bạn ấy còn giỏi hơn cả sự hình dung của tôi. Và tôi chợt hiểu, bất kỳ ai trong số họ cũng là thầy

của mình. Tôi bỗng nhớ tới câu ngạn ngữ Việt: "Học thầy không tày học bạn". Quả là chí lý.

Bài học rút ra sau chuyện này là:

Hãy tận dụng thời gian. Nó trôi đi nhanh lắm. Mỗi sớm mai thức dậy, thời gian lại vơi đi một ít. Người ta chỉ có thể kiếm thêm của cải, tích lũy thêm kinh nghiệm chứ làm gì có ai có thể kiếm thêm thời gian cho mình.

Nghệ thuật không bao gồm chữ "xong". Nó không phải là "cái gì" mà nó là một quá trình vận hành. Cái nọ, nối tiếp cái kia, như những con sóng nối tiếp nhau xô bờ ngoài biển lớn.

Học là để cho mình. Trang bị cho mình sự hiểu biết, trang bị kỹ năng "nghề" để mình đủ sức theo đuổi niềm đam mê. Nó không phải là cái để bạn mang ra khoe. Càng không phải cái để bạn mang đi so sánh hơn thiệt.

Khi hiểu ra điều này bạn sẽ rất khác. Các tác phẩm bạn dựng sẽ mang tầm vóc của sự hiểu biết và trên tất cả, nó sẽ thuyết phục được người xem bằng chính chiều sâu nội tâm của bạn. Nghệ thuật đích thực tự nó chinh phục, tự nó nói với người xem mà không cần bất kỳ lời giải thích nào.

***

Tối khuya.

Ở quê tôi tầm này mọi người đã chìm sâu vào giấc ngủ. Nhưng nơi tôi đang theo học trời vẫn sáng. Đang mùa đêm trăng. Mặt trời đã khuất sau đường chân trời từ lâu nhưng vẫn đủ sáng để đọc được báo. Tôi ra bếp nấu mì. Không hiểu sao từ dạo sang đây tôi nhiễm phải thói ăn đêm. Một người đàn ông luống tuổi cứ thập thò, thập thò nơi cửa bếp quan sát tôi. Các bạn Nga không có thói quen này. Tôi định bê nồi mì về phòng thì ông ta lên tiếng:

- Anh bạn trẻ, nếu không phiền, làm ơn xem giúp tôi cái tranh.

Tôi ngạc nhiên. Nhìn bức tranh lộ dần ra sau khi ông ta cởi bỏ tấm vải mộc bọc bên ngoài, tôi bảo:

- Không sao đâu, chỉ có điều tôi sẽ không giúp được gì cho ông vì tôi mới học hết năm thứ nhất.

- Tôi biết, không sao. Chỉ cần là sinh viên của trường này là được.

- Vậy thì được. Nhưng ông cần tôi xem giúp cái gì?

- Anh cứ nhận xét, đánh giá vô tư, đừng giữ kẽ. Tôi sẵn sàng lắng nghe.

Anh thấy cái tranh thế nào?

Ông ta nói xong chấp hai tay trước bụng yên lặng nhìn tôi như chờ đợi. Tôi nghe rõ sự hồi hộp trong hơi thở gấp gáp của ông.

- Nhìn tranh tôi thấy hình như ông không phải người Nga.

- Đúng, anh bạn tinh lắm.

- Vì đơn giản tranh của ông cũng sặc sỡ, xanh đỏ như các họa sĩ quê tôi.

- Vậy à?!

- Ông là nghiên cứu sinh à?

Sở dĩ tôi hỏi vậy là vì ông đã luống tuổi, hơn nữa tranh lại xanh đỏ không giống cách mà các họa sĩ theo học ở trường này thể hiện.

- Không. Anh bạn trẻ ạ. Tôi chỉ là thí sinh chuẩn bị thi vào trường này thôi.

- Sao? Ông không đùa tôi đấy chứ?

- Sao nào, anh thấy tôi trông có giống như đang đùa không.

- Sao bây giờ ông mới đi thi?

- Anh thắc mắc cũng đúng. Tôi thi lần này là lần thứ 6. Cứ mỗi lần thi trượt tôi về quê ôn luyện, 5 năm sau mới dám quay lại. Lại trượt, lại 5 năm sau nữa... Tính cả lần này là 30 năm rồi đấy...

Tôi nghe rõ tiếng ông thở dài.

- Nếu ngay cả lần này mà không đỗ, tôi sẽ về quê và không quay lại nữa. Có lẽ tôi quá già để theo đuổi ước mơ của mình. Cũng có thể đây không phải là chỗ dành cho tôi.

- Ông đừng buồn. Có nhiều người thành họa sĩ mà không qua trường lớp nào. Ông nên vẽ nhiều tranh, tham gia các triển lãm lớn nhỏ. Cái tên của ông sẽ trở nên quen thuộc dễ bề xin vào Hội Mỹ thuật...

- Xin lỗi anh bạn trẻ. Cái tôi cần là được học, được trở thành sinh viên của trường Repin chứ không phải cần cái bằng để xin vào Hội Mỹ thuật, càng không phải để lên lương, để thăng quan tiến chức. Không phải tự khoe. Những thứ quan trọng với người khác tôi có đủ rồi. Không giấu gì anh bạn, tôi không những là hội viên Hội Hoạ sĩ Liên-xô mà còn là viện sĩ Viện Hàn lâm Mỹ thuật Liên-xô. Không chỉ vậy tôi còn là viện sĩ thông tấn Viện Hàn lâm Mỹ thuật Ý, Pháp và Tây Ban Nha. Đương kim Hiệu trưởng trường Mỹ thuật Litva...

Tôi giật mình nhìn ông kinh hãi. Nhẽ đâu thế. Nhẽ đâu một người như ông lại cần cái "bằng" sinh viên bé xíu như chúng tôi. Tôi không hiểu. Và tôi chắc những người đồng hương làm văn nghệ quê tôi lại càng không hiểu. "Đi một ngày đàng, học một sàng khôn". Đương nhiên chuyện này làm tôi phải nghĩ và nhớ mãi. Ông quả thật là con người đặc biệt, không dễ gặp. Và quả nhiên sau lần ấy chúng tôi không gặp lại nhau nữa. Ông vẫn không đổi. Chắc ông ra về ngậm ngùi trong nỗi buồn để tuột mất giấc mơ của đời mình...

Có những ước mơ lớn lao. Và cũng có những ước mơ nhỏ nhoi như ước mơ của ông già nọ. Khi đạt được ước mơ. Dù lớn hay nhỏ cũng làm con người ta lâng lâng trong hạnh phúc. Không phải là ông nên tôi không thể hình dung được nỗi thất vọng của ông thế nào khi mơ ước làm sinh viên trường Repin không thành. Mỗi khi gặp khó khăn trong công việc tôi lại nhớ đến ông như một tấm gương về sự hồn nhiên, trong sáng, kiên trì theo đuổi mơ ước của mình. Giản dị mà vĩ đại. Uyên bác mà khiêm nhường. Nó như tiếp thêm cho tôi nghị lực để bước tiếp trên con đường nghệ thuật còn nhiều chông gai, gian khó.

Hà Nội đang vào thu. Những cơn mưa trái mùa như vắt nước xuống thành phố. Chắc ở nước Nga xa xôi kia lá bắt đầu ngả vàng sang đỏ. Những chiếc lá quăn vào chân khách qua đường như thuở nào vương bên dưới chân tôi. Yêu nước Nga và nhớ nước Nga nhiều lắm. Nhớ những gương mặt một thời thân quen. Nhớ những con đường ngập nắng leng keng tiếng tàu điện. Nhớ những đêm mặt trời mãi chơi quên ngủ. Nhớ những cánh Hải âu đập

dờn trên sóng biển nơi cửa biển. Và nhớ những cây cầu mở hàng đêm. Nhớ cả đại lộ Nevsky, nơi tôi từng ngồi vẽ chân dung cho khách qua đường.

Nước Nga ơi, xin cảm ơn người!

Và trên tất cả, nước Nga là những gì tôi đang có hôm nay...

Hà Nội tháng 8 năm 2017.

COMMENTS:

Lê Thanh Minh:

Cảm ơn Tạp chí Mỹ thuật. Hay nói theo kiểu người Nga là:

Большое спасибо вам за всё и это.

С праздником Великой Октябрьской Социалистической Революции!

Nguyễn Đỗ Ngân:

Bài viết rất hay... lãng đãng đêm trắng ở Ленинград... Những câu chuyện nhỏ mà không dễ quên của thời sinh viên...

Đào Thu Hà:

Bài viết của anh hay quá, đọng đầy cảm xúc và những kỷ niệm không quên của thời tuổi trẻ.

Trịnh Văn Lương:

Hiện thực XHCN trong hội họa mà nước Nga đào tạo, tại sao không có họa sĩ nào tên tuổi như các cụ Mỹ thuật Đông Dương? Vậy có phải là kéo lùi nền Hội họa Việt Nam không?

Lê Thanh Minh:

Nói cho đúng thì Hội họa Việt Nam chưa có nền. Còn có Hiện thực XHCN hay không thì mỗi cá nhân phải tự chọn, tự quyết định lấy con đường của mình. Làm nghệ thuật đâu phải để có tên tuổi, đâu phải để nổi tiếng. Nổi tiếng cũng có nhiều cách. Nếu muốn thì cách đơn giản nhất là cời trường đi từ nhà ra Bờ hồ. Ngồi. Chả phải làm gì, chả phải nghĩ gì mà rõ nổi... hihi

Trần XuânThuyên:

Bài viết rất hay, rất chân tình và rất thật có tính giáo dục rất cao cho những ai có niềm đam mê, ước mơ và hoài bão theo đuổi bác Lê Thanh Minh ạ.

Đúng là những kỷ niệm không bao giờ quên!

Em xin chia sẻ bài này của anh nhé.

LOA PHƯỜNG AN VUI

Tôi mạnh dạn đưa lên đây comment của một bạn thắc mắc về thể hệ chúng tôi, những người trở về từ nước Nga sau khi đọc bài viết của tôi đăng trên trang web của Hội Mỹ thuật Việt Nam, và câu trả lời cũng mạnh dạn không kém của tôi để các bạn cùng góp ý, xây dựng.... hihi

Trịnh Văn Lương: Hiện thực XHCN trong hội họa mà nước Nga đào tạo, tại sao không có họa sĩ nào tên tuổi như các cụ Mỹ thuật Đông Dương? Vậy có phải là kéo lùi nền Hội họa Việt Nam không?

Lê Thanh Minh:

Nói cho đúng thì Hội họa Việt Nam chưa có nền. Còn có Hiện thực XHCN hay không thì mỗi cá nhân phải tự chọn, tự quyết định lấy con đường của mình. Làm nghệ thuật đâu phải để có tên tuổi, đâu phải để nổi tiếng. Nổi tiếng cũng có nhiều cách. Nếu muốn thì cách đơn giản nhất là cởi truồng đi từ nhà ra Bờ hồ. Ngồi. Chả phải làm gì, chả phải nghĩ gì mà rõ nổi... hihi

Các bạn nghĩ sao?!

7.11.2017

COMMENTS:

Nhà thơ **Hoàng Xuân Tuyên:**

Em đang đi bộ đến Cửa Nam rồi ạ. Quần áo tử tế.

Họa sĩ **Nguyễn Thịnh:**

Tôi nghĩ bắt đầu từ cửa nam cũng nổi như cồn rồi...

Lê Thanh Minh:

Thế thì không nổi nhanh đâu. Từ từ cũng tốt mà... hihi

Nhà văn Y Ban:

Ha ha quá chuẩn. Bravo anh cả!

Bình luận viên Bóng đá Đặng Gia Mẫn:

Trong số bạn bè của bác Minh, em nghĩ chỉ có Y Ban là dám làm theo "gợi ý" của bác. Hì hì

Nhà văn Y Ban:

Ha ha, bá cáo ông anh em lúi (nổi) tiếng roài (ròi) ạ!

Lê Thanh Minh:

Đặng Gia Mẫn, may quá bạn bè của mình toàn giống mình. Chả thích nổi tiếng. Nếu không, chỉ còn nước cời trường thôi.... hihi

Đỗ Xuân Phong:

Chỉ Một bức này thôi mà tôi cứ lúi ra ngăm hoài. Bao nhiêu lần viết lời bình là bấy nhiêu lần xóa đi vì nó không thỏa, không giải tỏa được hết cái điều muốn nói. Còn tôi chả bao giờ có cái ý tưởng TIẾN VỚI LÚI trong nghệ thuật mà chỉ thích từ ĐAM MÊ. Dù là tui chẳng được học hành gì về hội họa.

Ngô Văn Từ:

Bác Lê Thanh Minh ơi, cái mảng Hội họa và Ngoại ngữ Việt Nam mình thôi rồi. Lão thiển nghĩ Nghệ thuật mục đích tối thượng là Truyền cảm hứng thường thức cho Con Người. Người thường thức phải làm tiếp... biến tác phẩm thành của mình. Chứ thường thức Nghệ thuật mà như anh “cu Sài”, ngủ với vợ để Tổ chức công nhận là... không chê vợ... thì chán lắm. Chán, chả buồn chết.

NGÀY ĐÊM

Ngày có 24 giờ, giờ có 60 phút. Phút lại có 60 giây. Vậy mà có sự khác biệt rất lớn giữa hôm qua và hôm nay. Tùy theo cái cách mà bạn sử dụng làm gì trong từng ấy thời gian. Vậy ra thời gian có trôi, có ngừng. Có nhanh, có chậm.

Mặt trời thức dậy vào đúng giờ mỗi sáng để rồi đi ngủ mười hai tiếng sau đó. Bình minh khác Hoàng hôn. Bình minh nay khác bình minh mai. Hoàng hôn nay khác hoàng hôn xưa. Và rồi trong tâm thức mỗi người đều có một bình minh, một hoàng hôn của riêng mình. Bình minh của đời người giống mà không giống bình minh trong thơ. Hoàng hôn đời người cũng thế. Cái hiện hữu và cái trong tâm tưởng. Người ta thường nghiêng về tâm tưởng mà quên đi cái hiện hữu.

Ngày có dài, có ngắn. Đêm có ngắn, có dài. Cái sự dài ngắn phụ thuộc vào tâm trạng của bạn.

Mưa.

Chỉ là mưa thôi, nhưng ta thấy buồn.

Vì tâm trạng ta đang buồn. Buồn không nhất định mưa. Nhưng mưa lại buồn. Ta đang ở đâu. Ở đâu cũng mưa. Ở đâu cũng buồn.

Thời gian trôi thật chậm khi ta đợi cơm, đợi bạn... Và nó như ngừng lại hàng đêm khi ta ngồi đợi sáng. Cũng như con đường ta đi hàng ngày. Nếu như không có những câu chuyện hài hước, dí dỏm cho mau qua thời giờ thì con đường như vờn dài ra vô tận.

Có những ngày ta đi vài trăm cây số. Lại có những ngày ta chẳng ra khỏi nhà. Không gian lúc thoáng đạt, lúc chật hẹp. Sự khác biệt không nằm ở chỗ ta đi hay đứng. Đi nhiều hay đi ít. Sự khác biệt ở chỗ ta đi đâu, làm gì. Cái ta gặp làm ta vui hay buồn. Niềm vui thì qua mau. Nỗi đau còn mãi...

Đời người là những tâm trạng vui, buồn đắp đổi. Là một chuỗi nhớ nhung và tiếc nuối. Là những cuộc gặp gỡ và chia ly.

Đời người là những chuyến đi.

Khi xa... Khi gần.

Đời người còn là một chuỗi những ước mơ. Là những thành công và dang dở.

Đời người là một bài thơ, một cuốn sách.

Cuộc đời là một sân khấu. Một tấn trò. Vui, buồn, yêu, ghét...Ngày và đêm âm thầm sau trước. Hy vọng hàng đêm và thất vọng hàng ngày.Giá mình có thể say.... Say mãi...

8/11/2017

COMMENTS:

Nguyễn Đỗ Ngân:

Viết rất hay... nhưng tâm trạng buồn quá... cái buồn lây lan...

Đặng kim Ân:

Tâm trạng thế Minh ơi! Em làm chị cũng “tâm trạng” theo đây này!

Lê Thanh Minh:

Hihi... Tại anh cu FB lúc nào cũng hỏi: “Bạn nghĩ gì....” Chả lẽ không giả nhời...

Họa sĩ **Phạm Quỳnh Nga:**

Ôi đừng anh ơi... em sợ nhất câu kết của anh đấy... đừng say.... khủng khiếp lắm....

CHUYỆN KHÔNG CÓ GÌ CẢ

Đừng tin những gì tôi nói. Vì có điều là thật, có điều không. Cũng xin nói luôn, tôi không có ý định dẫn dụ bạn bằng những thủ pháp thông thường của người cầm bút. Bởi tôi không viết, mà đang mổ cò từng con chữ, cái cách theo tôi là hay nhất để gõ vào lòng tin của bạn.

Tôi chả là ai, chả nhân danh cái gì, cũng không có ham muốn nhân mấy dòng loăng quăng, vớ vẩn hòng lôi kéo sự cảm thông nơi bạn. Tôi là một lữ khách lăm lũi trên đường, thế thôi.

LÊ THANH MINH

1.

Mưa.

Trời đang nắng bỗng nhiên tối sầm. Cơn mưa ập đến tức thì. Từng hạt, từng hạt nặng dần, phủ kín mặt sân. Những tia nước li ti đan vào nhau bắn tung toé, văng cả vào mặt nó, rát như roi quất. Nó hay nghe bà nói, mưa rất mặt, mà ngấm ra đúng thật. Tiếng nước chảy trên mái nhà xối thẳng xuống hàng xô, chậu nghe như hàng trăm, hàng ngàn con suối đang hát. Vui ra phết.

Rồi mưa ngừng rơi cũng đột ngột như khi kéo đến. Bầu trời như giãn ra nhường chỗ cho những tia nắng. Một mùi ngai ngái, oi nồng xông thẳng vào mũi suýt làm nó hắt hơi. Trời lúc mưa, lúc nắng thế này dễ bị ốm lắm, bà nó bảo thế. Mà sao bà nó cái gì cũng biết thế nhỉ?! Tính nó cũng thất thường, thoát vui, thoát buồn. Nghe bà nói, biết vậy, nó cũng chẳng để ý làm gì.

Lao mình lên đê, nó phóng tầm mắt dõi theo con tàu đang ì ạch bò lên cầu. Những tiếng xình xịch, khìn khịt phả đầy hơi nước từ cái đầu máy (để có đến trăm năm tuổi) nó đã quen tai từ khi còn nằm trong bụng mẹ. Như một thói quen, nó cúi xuống, quài tay bứt mấy nhánh cỏ đưa lên mũi, hít hà. Chà, thơm đáo để.

Sau mưa, không khí trong lành, mặt sông trông như một tấm gương cong soi bóng cây cầu, nó còn nhìn rõ cả đoàn tàu trong đó. Đẹp thật.

Nó thích mùa Thu, không hiểu vì sao. Tự nhiên thích, thế thôi. Nó nhớ bà bảo, người trẻ thích mùa Thu, người già thích mùa Xuân. Nghe biết vậy. Sau này khi tóc đã đổi màu nó mới biết vì sao.

Mọi người đều nói nó có tâm hồn nghệ sĩ, nói thế, biết thế. Bản thân nó cũng chả hình dung được nghệ sĩ là thế nào. Chỉ đơn giản thấy cảnh đẹp thì thích, thấy người đẹp thì yêu, vậy thôi...

Con tàu lao đi trong mưa. Trong toa xe hành khách đang gà gật chìm vào giấc ngủ. Một vài người vẫn thức cùng chai rượu và những câu chuyện

không đầu, không cuối. Nó áp má vào kính cửa sổ phóng tầm mắt xuyên qua màn mưa dày đặc vào đêm tối. Mơ màng. Ký ức lôi tuột nó về thời thơ bé...

Một hôm có một ông khách nhân lúc vui vẻ hỏi nó sau này thích làm nghề gì. Nghề gì, sao biết. Hãy biết học cái đã, lớn hăng hay. Bà nó bảo: "Nhất nghệ tinh, nhất thân vinh", "Một nghề chín hơn chín nghề". Nó cũng chẳng phản đối gì, bà nói chắc đúng. Trong nhà nó yêu bà nhất và bà cũng yêu nó, nó biết. Chỉ có điều cách yêu của người già hơi kỳ cục, nhưng có sao. Nó bảo ông khách sẽ có ngày nó đặt chân lên mảnh đất miền Nam (ngày đó đây là một ý nghĩ táo bạo). Ông khách mỉm cười giải thích cho nó đây không phải là một cái nghề. Tuy mơ hồ nhưng nó biết ông ta không đúng và không hiểu sao nó chỉ hơi ngạc nhiên, nhưng không cãi lại.

Con tàu dừng lại, hành khách như bưng tỉnh và bắt đầu nhón nháo. Người nọ hỏi người kia xem có chuyện gì, tại sao tàu dừng lại. Chỉ có người hỏi mà không có người trả lời.

Nó rời mắt khỏi cửa sổ:

- Tránh tàu.

Ông khách bên cạnh hét lên như muốn lập lại trật tự:

- Tránh tàu, mọi người đừng làm ồn lên, thật là xấu hổ....

- Tránh tàu gì mà lâu thế, này, mà sao ông biết?!...

Ông này hỏi ông kia. Ông kia hỏi nó. Nó chẳng biết hỏi ai bèn đáp:

- À, đoán vậy!

Và thế là mọi người thi nhau đoán già, đoán non, ai cũng vơ vào mình cái lý. Khi thế. Xã hội này ngộ thật. Chân lý thường nghiêng về phía kẻ to mồm và nắm đấm. Chân lý chẳng bao giờ xu nịnh kẻ yếu. Thật là bất công.

Ngày khoác ba lô lên đường nhập ngũ nó chẳng mang theo cái gì ngoài một cuốn "Số tay viết văn" của Ilya Erenburg (Илья Эренбург), mặc dù nó đã xem đi, xem lại đến mức gần như thuộc lòng.

Con bạn học cúi gằm mặt, hai tay không ngừng dụi lên đôi mắt đỏ hoe, đầy nước, (chắc khóc nhiều lắm) dúm vội cho nó chiếc khăn tay, mà mãi sau này nó mới biết trong đó có thêu hình đôi chim bồ câu.

Tiếng súng đã im.

Chiến tranh đã đi qua.

Nhiều đồng đội của nó đã nằm lại trên chiến trường không về cùng nó. Ngồi trên tàu, trong đầu nó ngổn ngang bao ý nghĩ. Vui cũng có, buồn cũng có. Nó cũng nghĩ cả đến ngày mai. Ngày mai, mà ngày mai nó sẽ làm gì nhỉ?! Làm gì trong cái thành phố có vài triệu dân là điều không đơn giản. Thời này mọi người đều loay hoay, vá víu cho qua ngày. Phần đa trong số đó không biết làm gì. Số còn lại làm những việc nhẽ ra không nên làm...

2.

Cha nó vắng nhà luôn. Trong nhà có mỗi nó là thằng đàn ông duy nhất. Đằng sau nó dặt một lũ năm đứa em gái.

Ngày Mỹ leo thang đánh phá miền Bắc, bom rơi, đạn lạc khắp nơi. Nhà cháy, người chết, cầu đường bị sập, dân tình hoang mang, nhốn nháo. Các cơ quan xí nghiệp trên địa bàn thành phố rục rịch sơ tán. Cơ quan của mẹ nó cũng không ngoại lệ. Già trẻ, lớn bé bồng bế nhau, lôi tha hòm xiểng, tay nải khoác vai lũ lượt vượt sông, tỏa ra các vùng ngoại ô lân cận ngay trong đêm tối. Với phương châm, đi càng xa càng tốt. Những bước chân bịn rịn không nở rời. Những ánh mắt thảng thốt ngoái nhìn như muốn thu gọn thành phố vào trong tầm mắt. Mẹ gánh đồ đạc và hai đứa nhỏ đi trước. Nó, lưng cồng một đứa, hai tay dắt hai đứa bập bồm theo sau. Xung quanh toàn là tiếng người gọi nhau, xen lẫn tiếng quát tháo. Vô cùng hỗn loạn. Ánh đèn pin loang loáng lia ngang, quét dọc tìm nhau. Con lạc cha, vợ lạc chồng, tiếng trẻ con khóc như ri...

Hôm nay cha nó về cùng với vài người khách. Mẹ nó phải dậy từ 4 giờ sáng đi chợ. Trong nhà, tiếng chuyện trò, cười nói rôm rả. Nó chả muốn nghe chuyện, nhưng biết trốn đi đâu. Chỗ mẹ con, bà cháu đang ở thực ra chỉ là một cái lán tạm bợ lợp bằng cót ép, bé tẹo. Lán được dựng vệt dưới chân đê con trạch, bên cạnh đầm sen. Bên trong chỉ kê vừa đủ một cái giường đôi và một tấm ván con mà nó vẫn dùng làm bàn học.

Nó chưa bao giờ hỏi mẹ xem cha làm nghề gì, vì sao vắng nhà suốt. Mẹ nó cả ngày luôn chân, luôn tay, hết việc xí nghiệp lại đến việc nhà cũng chả có thì giờ nói chuyện với anh em nó. Thi thoảng, lúc chúng hư mẹ nó hay dọa, khi nào bố về sẽ mách. Lâu lắm cha mới về, thường kèm thêm khách, nên dẫu có nhớ, mẹ nó cũng thấy không tiện...

Những mẫu, không đầu, không cuối về văn chương qua những câu chuyện của cha nó và khách đã gieo vào lòng nó sự hoài nghi. Cũng phải. Ở

cái tuổi đang độ lớn như nó trong lòng mang nặng nhiều hoài bão, ước mơ. Những khó khăn, vất vả nó đâu đã hình dung được.

"Kẻ nào ngắm hàng trăm buổi bình minh, mà không nhớ một buổi bình minh nào, nhìn hàng nghìn gốc cây mà không nhớ nổi một gốc cây nào. Kẻ ấy muốn viết văn, thật khó".

Trong cuốn "Số tay viết văn" của Ilya Erenburg nó đã đọc được mấy dòng này. Thoáng chút phân vân, vì phần ẩn ý sâu xa đằng sau câu nói đó, nó không hiểu, hoặc chưa muốn hiểu. Vậy ư, thế cũng tốt.

Mãi sau này nó mới biết cha nó làm thơ dưới bút danh "Mai Hồng", còn công việc thường nhật là nhân viên phòng Kế hoạch của Công ty Xây lắp điện. Nay đây, mai đó. Ở đâu cần điện là ở đó cha nó và các đồng nghiệp có mặt.

Mẹ nó đã đi chợ về. Cái rổ đựng rau, củ cặp một bên nách, tay kia xách con vịt. Thời buổi bom đạn, kinh tế khó khăn, nhà một huyện người ăn mà sắm được như vậy chắc mẹ cũng phải mắt môi, mắt lợi. Bỗng dưng nó thấy thương mẹ. Bữa cơm thường nhật nhà nó chỉ có rau bắp cải, hết nấu lại luộc, và thêm mấy quả sung muối vắt trên cây mọc kế bên chái nhà. Quanh năm suốt tháng chả mấy khi nhìn thấy miếng thịt.

Bữa cơm đã chuẩn bị xong. Mẹ nó xếp gọn vào cái mâm gỗ sứt sẹo bưng lên nhà đặt thẳng xuống chiếc giường, chỗ duy nhất phẳng phiu, mời cha và khách dùng bữa. Rồi không đợi mọi người kịp lên tiếng mẹ quay xuống bếp bới cơm cho anh em nó. Bữa nay mẹ con bà cháu được hưởng sái của cha và khách là rau muống chẻ với canh là nước luộc vịt. Và chỉ có vậy thôi. Những thứ khác là của cha và khách. Chuyện này là nếp sinh hoạt của nhà nó được truyền lại từ đời cụ, kị. Trẻ con, phụ nữ không được phép ăn cùng với khách. Phải ăn dưới bếp sau khi khách đã dùng bữa. Mẹ phá lệ cho chúng nó ăn trước kéo trẻ con không biết đứng nhìn mồm khách thì xấu hổ lắm. Đã thành lệ nên không đứa nào lên tiếng, cũng không thắc mắc và càng không hỏi tại sao...

Chưa bao giờ nó nghĩ sẽ làm thơ, viết văn giống cha và các bạn cha. Bà nó bảo, cái nghề này bạc bẽo. Chắc đúng. Không phải ngẫu nhiên bà nói như

vậy.

Tàu vào ga khi trời còn chưa sáng hẳn. Suốt đêm qua đến giờ nó chưa chợp mắt được tẹo nào. Phần vì mưa vẫn còn rơi nặng hạt, phần vì mất ngủ, nó cảm thấy hơi mệt. Khẽ rùng mình, nó hắt hơi mấy cái liền. Phía cửa ga đám người xúm đông, xúm đò dưới ánh đèn nhập nhoạng, vươn tay chèo kéo khách. "Về đâu bác? À anh?" Mặt nó thản nhiên hướng về phía trước. "Xin lỗi, tôi chả về đâu cả"...

Ngày nó rời thành phố, người ta đưa tiễn long trọng, hứa hẹn đủ thứ, nào là "các anh yên tâm chiến đấu, gia đình ở hậu phương đã có chúng tôi lo" v.v... Lo ư? Đúng thật, nhiều người lính khi trở về vợ đã được lo cho về làm dâu nhà khác. Thằng hoặc có đứa không may bị bắt, sa vào tay địch thì gia đình được họ lo đến nơi, đến chốn. Đi một bước cũng có kẻ bám theo, chỉ nghĩ thôi cũng phát ốm. May mắn như nó khi trở về bỗng trở thành người lạ. Ngay như một cái "Bảng gia đình vẻ vang" treo ở nhà để chứng tỏ gia đình có người tham gia quân ngũ cũng không. Họ bận lo những cái khác. Hàng xóm đàm tiếu, xì xào. Kẻ bảo nó là con nhà ấy mới ở tù ra. Người bảo không phải, nó đến cửa mấy đứa con gái nhà ấy, chả hiểu sao cứ chây ì, không chịu đi... Hay thật. Đám người này viết văn chắc ổn vì đầu óc giỏi bịa đặt. Mà suy cho cùng cũng chẳng trách họ được. Kinh tế khó khăn, đời sống tinh thần nghèo nàn, ngoài chuyện đơm đặt, gắp chuyện người này bỏ cho người kia họ còn biết làm gì. Cùng ôm nhau bế tắc...

Bọn trẻ thời nó chả có chỗ chơi. Tối tối tụ tập trên đê chơi trò đuổi bắt. Đuổi bắt chán chúng kéo nhau xúm quanh gốc cây sung chái nhà nghe nó kể chuyện. Trò này không ồn ào, không mệt nên đến tận khuya chúng mới giải tán. Sau này ra đời nhiều đứa cũng làm ông nọ, bà kia. Chả biết chúng có quay về cắm ơn gốc sung ngày nào không. Chắc không. Dù sao chúng cũng chưa phải là những đứa tệ nhất mà nó biết. Cuộc đời sau này dạy cho nó nhiều thứ. Có một điều nó học mãi mà chưa làm được, đấy là hãy biết cách tha thứ cho lỗi lầm của kẻ khác.

Cách nhà nó vài bước chân xẽ sang triền đê bên kia là căn nhà tre năm gian, lợp nứa. Vừa là nhà ăn tập thể, vừa là nơi hội họp, sinh hoạt công cộng, cũng là nơi tuần hai buổi mẹ nó học bổ túc văn hoá. Mặc dù học cách gì mấy năm cũng không qua nổi lớp hai. Tệ quá. Mẹ nó không có duyên với chữ nghĩa. Mẹ bảo chữ nó biết mẹ nhưng mẹ không biết nó. Lúc ấy mẹ ôm nó vào lòng thủ thỉ hy vọng nó cố học để kiếm một công việc tử tế, chứ thất học như mẹ thì khổ lắm... Đời mẹ làm cu li, kéo xe bò quen cũng chẳng cần chữ nghĩa nhiều. Nó thương mẹ quá. Nó muốn kiếm một công việc gì đó phụ giúp cho mẹ đỡ cực, nhưng mẹ không cho. Mẹ bắt nó học, mà phải học cho giỏi, không được thua bạn kém bè.... Nó hứa với mẹ, đâu có biết rằng sau này nó không làm được. Nó thua bạn nhiều lắm...

Con đường từ ga về nhà nó như dài ra. Nhiều lúc nằm ở trong rừng nó chỉ ước ao lại được sải chân bước trên những con phố quen thuộc. Đến ước mơ cũng rụt rè, bình dị. Về đến nhà, mệt quá nó ngồi dựa lưng vào cửa ngủ vùi một giấc đến sáng.

3.

Từ rất lâu, nó chả nhớ khi nào. Chỉ biết từ khi còn rất trẻ. Trẻ lắm, trẻ về mọi phương diện. Cũng có thể nói là ngây thơ và bông bột. Nó cứ nghĩ sau này, chỉ cần chăm chỉ và cố gắng, mình sẽ thành ông nọ bà kia. Buồn cười thật. Mãi sau này nó mới biết, mình chỉ là mình thôi. Có khác chẳng là khuôn mặt già đi vì vướng nhiều nếp nhăn, và năm tháng làm râu tóc đổi màu. Làm sao thành người khác được. "Non sông dễ đổi, bản tính khó dời" mà.

Ngày ấy nó viết nhiều lắm. Một nhu cầu như cơm ăn nước uống hàng ngày, một nhu cầu hít thở... Viết, viết và viết. Viết để mà viết, vậy mà nó cứ tưởng mình ghê gớm lắm. Những trang viết của nó, cũng chỉ của nó thôi. Không ai dám dùng, chả nơi nào nhận in. Đến đâu cũng bị từ chối. Họ sợ. Khỉ thật. Cứ như người ta bàn soạn, quy ước với nhau chơi xỏ nó. Truyện của nó cũng na ná như chuyện một anh, không sợ trời, không sợ đất. Anh ta chỉ sợ mỗi gà, vịt. Khốn nạn, anh cứ nghĩ mình là hạt ngô. Không, đúng hơn là anh sợ gà, vịt nghĩ anh là hạt ngô mới khố. Cứ nhìn thấy gà, vịt là anh vất chân lên cổ chạy một mạch. Không dám ngoái lại. Chết nỗi, gà vịt thì ở đâu mà chả có. Thật không có chỗ để nương thân. Người ta đưa anh vào viện tâm thần. Anh không có bệnh, sao người ta không chữa cho mấy con gà, con vịt để nó đừng tưởng anh là hạt ngô có hơn không?! Ngày ra viện anh đi đứng, nói năng tự tin lắm. Về đến đầu làng, thoáng thấy bóng mấy con vịt, dùng một cái, anh co giò chạy mất. Người nhà đuổi theo giữ lại hỏi, anh rên rì: "Khố quá, tôi biết tôi là người rồi, nhưng con gà, con vịt nó có nghĩ tôi là người không hay nó lại cứ tưởng tôi là hạt ngô thì sao?!" Vấn đề không nằm ở anh mà nằm ở mấy con gà, con vịt...

Và băng đi dễ 30 năm có dư, nó không viết một dòng nào. Tuyệt nhiên không. Một chữ cũng không. Thậm chí những trang viết, trước đó là niềm kiêu hãnh, xếp ngay ngắn từng chồng, từng chồng nó cũng mang làm mồi

cho lửa. Phần còn lại thời gian và mỗi một thanh lý nốt. Vậy là xong. Không gì cả. Nó đổi nghề.

Trong 30 năm im ắng nó đã thử qua nhiều nghề. Thoạt tiên là nó chọn một cái nghề rất dễ và có vẻ lương thiện. Chỉ cần chịu khó và có chút cơ bắp là ổn. Nhưng với nó lại không ổn. Hàng ngày nó ôm cái bươm, xách túi đồ nghề ra đầu đường và chờ đợi. Trong thâm tâm nó cầu mong cho mình gặp may mắn bằng cách tranh thủ sự không may của khách qua đường. Càng nhiều người không may, nó càng có lợi. Nói cho cùng cũng là một dạng bất lương. Nó chỉ còn kém bọn đình tặc ngày nay có một bậc. Càng nghĩ càng chán. Muốn không bất lương mà no bụng, quả là thiên nan, vạn nan. Rồi không nhẫn được nó đành xoay sang nghề khác.

***

Gọi là nghề mà chẳng phải nghề. Cắt tóc là một dạng kiếm ăn qua ngày nơi đầu đường, xó chợ. Thế thôi. Nó không coi là nghề vì thật sự nó không có nghề. Cứ xem cái cách nó đẽo, gọt tóc của khách thì bố bảo lần sau khách cũng không dám quay lại. Mà không có khách đồng nghĩa với việc nó lại thất nghiệp. Và không cam chịu, nó loay hoay chuyển qua nghề khác. Mà nghề gì bây giờ được nhỉ. Nó không biết. Khi còn duyên thì ước nghề nhàn, lương cao. Lúc hết duyên thì chỉ mong có việc để có cái cho vào bụng. Từ cao xuống thấp, khổ nổi cái nào nó cũng ước ao, mà từ ao ước đến hiện thực, quả là một sự khác biệt rất lớn. Hiện thực lúc nào cũng cách nó chỉ một tầm tay, và như cố tình trêu ngươi, nó không làm cách gì với tới được...

Nằm trên giường vắt tay lên trán, nghĩ và nghĩ. Cũng chẳng nghĩ được gì. Khổ vậy. Thông minh lắm, cả nghĩ nhiều cũng chẳng giúp nó tẹo nào. Nó như lọt vào cái vòng luẩn quẩn, không lối thoát.

Cha nó có khách. Một người nó chưa gặp bao giờ. Những người nó chưa gặp đến nhà nó ít lắm, nhất là sau cái đận cha nó thôi việc về nhà. Người ta cầu cạnh, nhờ vả kẻ có chức có quyền chứ làm gì có ai ngu dại đi lay lục ông thân cô, thế cô. Khách và cha nói chuyện, nó nằm trong nhà nghe câu được, câu mất. Nó chẳng có lòng dạ và hứng thú nghe lỏm chuyện của họ.

Ông khách hỏi thăm:

- Anh trưởng nhà bác dạo này làm gì?

Cha nó đáp ráo hoảnh:

- Nhà báo.

- Ôi, một cái nghề cao quý! - ông khách tán dương hòng lấy lòng cha nó. Không đừng được vì cái sự hiểu của ông khách có hạn cha nó đai lại:

- Là báo cô, báo hại chứ báo chí gì...

Vậy là rõ rồi. Nó trở thành kẻ ăn hại, là nỗi thất vọng của cha. Mà không hiểu cha nó kỳ vọng nó thành người thế nào nhỉ? Cho đến giờ nó vẫn không biết.

4.

Đời người ta, ai chả là thợ thuyền. Chỉ khác nhau người cầm cuốc, cầm cày, kẻ cầm bút, lại có kẻ cầm dao, múa kiếm. Cùng vất vả như nhau. Anh thợ nào cũng nghĩ, nghề mình vất vả hơn những nghề khác. Thật cũng bởi tâm lý đứng núi này trông núi nọ mà ra. Chả nghề nào nhàn. Nếu vất tâm lực ra mà cày xới thì nghề gì cũng vất vả.

Xóm thợ trong khu nhà nó, đa phần là thợ mộc. Nói đến nghề mộc, là nói đến nhiều loại, có liệt kê nửa ngày cũng chưa hết. Từ giường tủ, bàn ghế, chạn bát, phục vụ cho nhu cầu sinh hoạt, đến bàn thờ, quan tài phục vụ cho nhu cầu tâm linh, tín ngưỡng và đưa tiễn một kiếp người sang thế giới bên kia. Có vài nhà làm diêm. Số còn lại kín cổng cao tường. Kẻ ra người vào mắt la mày lén như buôn bạc giả. Chả hiểu làm gì. Cũng có thể vì vậy mà trong lối ăn, nếp ở của xóm đều phảng phất chất "dùi đục chấm mắm cáy". Thô ráp, thiếu độ tinh tế cần có trong quan hệ, giao tiếp.

Sát bên vách nhà nó là bác thợ mộc, chuyên giường tủ. Tiếng cưa, tiếng đục chí chát, xoèn xoẹt suốt từ lúc 5 giờ, chương trình "Thế tục buổi sáng" cho tới tận nửa đêm "Tiếng thơ" vẫn chưa có dấu hiệu ngơi nghỉ. Mỗi khi không có việc đi đâu, ngồi nhà muốn cầm quyển sách đọc vài trang cho thư thái cũng khó. Thư sinh nho nhã cũng chả được. Lạc lõng và vô duyên lắm. Muốn ăn, đầu gối phải bò. Nó có ý định chuyển sang nghề mộc, chả hiểu có nhằm lẫn không. Sẵn nong, sẵn ghé lại ngay cạnh nhà, không phải đi xa tầm sư học đạo. Tiện đủ đường. Nói gì thì nói. Nó nghĩ chán rồi. Cố làm mộc ít lâu, nếu may mắn gom được ít tiền thì đổi nghề chả khó gì. Tóm lại cứ phải có thực mới vực được đạo....

***

Nó xin làm phụ mộc.

Nghĩ thì thế nhưng bắt tay vào việc mới thấy nó thực sự khó, chả thông suốt tẹo nào. Nhìn dễ, làm được là cả một vấn đề. Nó loay hoay mất mấy ngày chỉ có cắt mẫu gỗ cho vuông vắn cũng không xong. Cứ vẹo vẹo, vẹo vẹo, lưỡi cưa lúc nhảy chồm chồm, lúc bị nút chặt. Đẩy tới, kéo lui đều không được. Mồ hôi, mồ kê tứa ra như tắm, thở hồng hộc như kéo bễ, nó lắc đầu chán nản. Nhìn thẳng bé con bên cạnh nhíp nhàng, nhát nào ra nhát đấy mà phát thèm.

- Tôi đã bảo rồi, nghề này vất vả lắm, ráo mồ hôi là ráo tiền, không hợp với cậu" - bác thợ cả tay vẫn đưa bào thoăn thoắt nói với sang. - Với lại cái tướng cậu chỉ hợp với chữ nghĩa, không hợp với công việc chân tay.

"- Bác tưởng viết lách không phải dùng đến tay à, mà cháu cũng thử rồi. Vô ích" - nó nghĩ thầm - "Mà sao thằng cu kia làm ngon ơ, chả tốn một tẹo công sức nào nhỉ?"

Để thay đổi không khí. Bác thợ cả lôi nó ra đầu hè hướng dẫn nó cách dũa cưa, mài đục.

- Cậu để ý nhé, ở đây có hai hòn đá một nhám, một nhẵn và chậu nước dùng để mài lưỡi bào, lưỡi đục. Nó còn được gọi là đá ráp và đá màu. Trước tiên cậu phải học cách nhìn để phân biệt cái nào cùn, cái nào sắc.

Nó cầm cái lưỡi bào lên ngắm nghía.

- Không, không phải nhìn như cách cậu đọc sách. Cậu phải đưa cái lưỡi ra phía có ánh sáng, đánh mắt nhìn. Nó cũng giống như cách cậu lờm gái ấy. Thế, thế, đúng rồi. Nếu thấy trên lưỡi có một đường màu bạc thì là lưỡi đã cùn, cần phải mài. Mài ráp trước. màu sau. Trước khi mài cậu phải nhúng lưỡi vào chậu nước. Khum tay vớt nước trong chậu đổ ướt hòn đá xong hăng mài...

Nó răm rắp làm theo.

- Thế, thế đúng rồi. Ôi, không, không thể hùng hục thế được. Cậu phải thả lỏng tư thế. Tay phải nắm thật chắc cái lưỡi, ngón trỏ và ngón giữa tay trái tỳ nhẹ gần miệng lưỡi đẩy tới.

Học theo kiểu cầm tay, chỉ việc thế này nó thấy chả khó, chỉ cần tai nghe, mắt nhìn tay bác thợ, làm theo là ổn. Nó vui vẻ cười nói với bác thợ:

- Cháu hiểu rồi, cũng không khó, được cái cháu cũng sáng dạ...hì hì.

- Nhảm, cậu thì biết cái gì, đây mới chỉ là vài đường cơ bản, nếu tinh ý, chả cần tôi chỉ cậu cũng biết. Sáng dạ hay tối dạ lát sau khắc biết. Đừng có cái kiểu vừa hát vừa khen hay.

Loáng cái, chỉ dăm phút sau nó hớn hờ báo với bác thợ là đã mài xong mấy cái lưỡi.

Không thèm nhìn vào mấy cái lưỡi trên tay nó bác thợ nói mát:

- Sao cậu biết là xong rồi?

Nó cười bẽn lễn.

- Thì cháu lấy tay gại gại vào lưỡi như có lần cháu thấy bác làm vậy, thấy bén, chắc được.

- Cậu cậu có chữ, tự cho là thông minh, nhìn người biết việc nên tôi thử xem thế nào - bác thợ thủng thẳng - Quả nhiên cậu là thằng nông nổi, hiếu thắng. Đời cậu sẽ còn khổ nhiều. Đừng giấu dốt con ạ, biết bảo biết, không bảo không. Không biết thì chú tâm mà học hỏi, người ta thương tấm chân tình người ta chỉ cho. Chứ như cậu thì ma nó bảo. Rồi thì rau cháo qua ngày cũng khó.

Nó cụt hứng, cầm mớ lưỡi trên tay tần ngần không biết làm gì.

Bác thợ thở dài đến sượt một cái bảo:

- Tôi cũng có cái sai là chưa bảo cậu đến nơi, đến chốn. Lúc này tôi còn chưa nói cho cậu thế nào là được, thế nào là chưa được. Cũng một phần tôi muốn xem, cậu có thật sự sáng dạ như cậu bảo không và chữ nhẩn của cậu được bao lâu. - với tay cầm mớ lưỡi trên tay nó bác hạ giọng - Cậu làm gì cũng nôn nóng, cốt cho xong việc. Rốt cuộc cậu chỉ yêu cậu chứ không yêu nghề, chí thú với nghề. Muốn thành công cũng khó chứ nói gì đến giỏi...

- Đây, cậu nhìn hòn đá mài xem. - Chỉ tay vào hai hòn đá bác thợ lau bàu: - Trông nham nhở phát khiếp vì cậu hùng hục cho kỳ được. Thi thoảng cậu phải rưới cho nó tẹo nước vừa nhẹ nhàng đỡ tổn sức, không hại lưỡi bào, lưỡi đục. Không hại đá, không bỏng tay. Chứ cứ măm môi, măm lợi cốt cho nhanh. Chả mấy bữa mà vứt đi hòn đá. Nó không phẳng, không mịn thì không dùng để mài bào, mài đục được.

- Dạ, cháu hiểu rồi, cháu sẽ rút kinh nghiệm - Nó nhũn nhặn.

- Lại nhanh ẩu đoảng, tôi đã nói xong đâu mà cậu hiểu rồi?

Rồi như sực nhớ ra điều gì bác thợ bảo:

- Cậu biết không, thành công của nghề mộc chín chín phần trăm trông cậy vào đồ nghề, sự linh mẫn chỉ một phần trăm thôi. Nhưng là một phần trăm quyết định sự khác biệt. Ngay như trong chín mươi chín phần trăm kia thì khâu mài, dũa dụng cụ gần như quyết định tất cả. Chả giấu gì cậu. Ngày xưa tôi theo thầy phải hơn một năm mới mài cho ra hồn một cái lưỡi. Mà phải tinh ý, nhanh mắt. Học bằng mắt chứ không phải bằng mồm. Thầy tôi kiệm lời lắm. Không dừng được, năm thì mười họa thầy mới nói một tiếng. Cậu từ từ tìm hiểu. Mài một cái lưỡi thời gian lâu, mau không nhất định. Nó phụ thuộc vào độ mòn của lưỡi, và phụ thuộc dùng vào việc gì. Nếu là bào phá thì không cần mài kỹ. Còn bào lau thì không kỹ không được. Bào đến đâu sờ mát tay đến đấy. Lưỡi phải phẳng không được lưỡi hén, lưỡi hén là vút, phải bén, ngọt, phải lên nước. Mà cậu có hiểu lên nước là thế nào không?! - Nó lắc đầu. - Nghĩa là mài cho đến khi nào cậu đưa lên liếc mắt thấy trong vắt như gương, lóng lánh như mặt hồ, không một vết gợn, thì gọi là lên nước. Phải vậy mới được. Chỉ cần liếc mắt là biết nó sắc đến độ nào rồi, không cần phải sờ. Kiểm miếng cơm của thiên hạ quả không dễ. Tôi theo thầy đi khắp vùng, hết làng trên, xóm dưới, miền xuôi tới miền ngược. Vất vả lắm, lê mòn cả gót chân. Toàn dùng hai cẳng chứ làm gì có xe pháo...

Như chợt nhớ ra mình đi quá đà, bác đặt tay lên vai nó bảo:

- Giá như cậu bớt nhanh mồm, nhanh miệng, chịu khó nghĩ và uốn lưỡi trước khi nói thì cũng đâu đến nỗi.

Ngày tháng thoăn thoắt trôi đưa. Chưa gì đã gần Tết. Thằng cu phụ việc đã khăn gói tấp tểnh về quê. Nó cứ có cảm giác cằn cào trong gan ruột. Thời gian trôi nhanh đến dễ sợ, nó vẫn chưa thành nghề.

Bỏ sở trường, tìm sở đoản là hạ sách. Nếu không lâm vào bước đường cùng nó quyết không dùng. Cùng bác thợ mộc một thời gian nó chợt nhận ra một điều. Sự hiểu biết của nó ngay cả một bác thợ mộc nó cũng không bằng... Đọc mãi sách thánh hiền cũng thế thôi, chả khôn lên được. Bác thợ có đọc sách đâu mà sao nói như thánh phán, cái gì cũng biết, mà biết đến nơi, đến chốn. Nó có cảm giác bác đang dạy nó làm người chứ không phải

dạy mộc. Nghĩ lại những trang viết của mình, nó cảm thấy xấu hổ. Cái cách viết như vãi thóc ra sân, viết lấy được quả là ấu trĩ, vớ vẩn. Nó chưa bao giờ nghĩ phải viết cho dễ hiểu vì cái tình, cái lý. Mà chỉ nhắm nhắm lối áp đặt, bắt người ta tự hiểu....

Đúng là thùng rỗng kêu to.

CHỢ PHIÊN

Sáng nay A Páo xuống chợ sớm. Y dậy từ nửa đêm chuẩn bị đồ đạc, nhét tất vào cái khăn thâm, gấp bốn mép, thắt nút cẩn thận, lồng qua tay đưa thẳng lên vai. Chừng như nhớ ra điều gì y lại rút cái bọc lằng góc bếp. Việc quan trọng nhất y lại quên. Cần phải cho con lợn choai ăn thêm tý bột ngô. Lại còn phải tròng dây thừng vào cổ, bắt chéo qua chân trước mới lên đường được. Mị, vợ y đang lúi húi trong bếp. Thị vắn cái chảo gang nạo vét tí mèn mèn còn sót lại từ mấy hôm trước cho vào cái mo, vo tròn nhét vào gùi.

Dắt theo con lợn, trước khi rời nhà y quay lại bảo vợ.

- Tao và nó đi trước. Mà sáng hẳn hãy đi. Nhớ dắt theo con ngựa để lúc về nhờ tao có gặp bạn vui quá lỡ say mà còn có cái đưa tao về.

Vợ y không nói chỉ gật đầu như máy khâu. Thị thừa biết. Phiên chợ nào y chả say khướt. Ngồi trên ngựa mà đổ xiêu, đổ vẹo. Lần nào thị cũng phải để y nằm bên vệ đường ngồi cạnh quạt. Quạt cho đến khi y mở mắt nhìn thị quàu quàu mới bước thấp, bước cao dìu nhau ra về. Con ngựa còm lúc lúc theo sau...

***

Con lợn choai thật là hư đốn. Không theo sự điều khiển của y. Lúc đi, lúc nghỉ. Đi ít, nghỉ nhiều. Tạt ngang, tạt ngựa. Cái mũi cứ hếch lên khì khịt. Nó cũng muốn khám phá cái thế giới bao la. Cái thế giới mà từ bé đến giờ nó chưa thấy. Đường xuống chợ như dài ra. Mặt trời đứng bóng y với con lợn chết tiệt mới tới cổng chợ. Nhìn cảnh con lợn con quàu quàu đi trước y thập thồm theo sau. Vừa đi vừa làu bàu sỉ vả con lợn. Có người ngựa mồm nói:

- Sao mà không cặp vào nách mà dắt như dắt chó thế?
- Lợn nhà tao, đi hay cặp là việc của tao không phải việc của mày.

Vợ y và con ngựa đã đến chợ từ lúc nào đang đứng đợi y bên cửa chợ.

- Sao lâu thế? - Mị sốt ruột hỏi.

- Mà y hỏi con lợn ấy. Nó có nghe lời tao đâu. Vừa đi vừa đưa vông.

Mấy lần tao quất cho túi bụi nó mới dần biết điều đấy.

- Mà y liệu mà giải quyết con lợn. Tao bán hết nửa gùi táo. Chưa thấy mà y, tao ra đây đợi.

- Mà y dắt con chết dẫm này vào xem ai mua bán quách. Rẻ cũng bán. Tao chạy ra chỗ thẳng chụp ảnh một tý.

- Con ma nó bắt mà y. Có lợn không bán chạy ra đấy làm gì?

- Không lôi thôi. Tao vừa nhớ ra năm kia tao cho nó chụp hình mà chưa lấy ảnh. mấy lần xuống chợ quên không lấy. Lần định lấy thì nó lại không có ở đó...

***

Nơi hiệu ảnh người xúm đông xúm đỏ. A Páo chen vào:

- Mà y chưa trả tao ảnh.

- Chụp khi nào.

- Năm kia.

- Sao bây giờ mới lấy.

- Lần nào cũng say. Tao chả nhớ.

Sau một hồi lục lọi ông thợ ảnh đưa cho y một cái ảnh đen trắng viền có răng cửa nhỏ như cái tem.

- Mười nghìn.

Xăm soi một hồi, hết xoay ngang lại xoay dọc. Trong hình là một khuôn mặt trắng phớt, chả nhận ra ai với ai. Trên đầu trùm chụp cái mũ len.

- Tao đây á?

- Không mà y thì còn ai vào đây nữa.

- Tao nhớ khi chụp hình tao không đội mũ.

- Tao thấy mà y nghèo tao thêm cho cái mũ. Mà y phải cảm ơn tao. Thắc mắc gì.

A Páo nhét cái ảnh vào giữa năm tiền, gói cẩn thận vào cái túi nilon đã nhàu nát, cẩu bẩn. Đang định quày quả bước đi thì ông thợ ảnh gọi giật lại.

- Mà chưa trả tiền.

- Khi chụp trả rồi mà.

- Khi đó khác, bây giờ khác. Tao phải giữ cho mà cái ảnh mấy năm mười nghìn là rẻ rồi.

A Páo không biết làm sao. Nó nói cũng có cái lý đúng. Đang phân vân ông thợ ảnh cười.

- Thôi thế này vậy. Ảnh 5 nghìn. Hai lòng chưa.

- Cái lý phải thế chứ. - Y móc ra năm nghìn.

Ông thợ ảnh tiếp:

- Mũ 5 nghìn. Tao định tặng mà nhưng thấy vô lý. Tao lấy 5 nghìn.

- Thế chả là mười nghìn à?

- Khác chứ. Ảnh khác. Mũ khác.

A Páo lại móc ra năm nghìn nữa, trong lòng không phục nhưng chả biết phải nói gì. Y làu bàu quay về chỗ vợ y đứng ban nãy. Không thấy vợ, y lẩm bẩm: "Mẹ kiếp. Mới thoáng cái đã như con chó cái chạy biến đi đâu mất".

***

Chợ đã vắng người. Mị đang bốc nốt số táo còn lại đưa lên cân. Ông khách nhón mấy quả đưa lên mặt xăm soi. Táo của mà bị dập. Hơn nữa còn lại toàn quả nhỏ.

- Mà nói thế mà nghe được à. Táo này tao mới vặt sáng nay đấy.

- Quả ngon người ta mua hết rồi. Còn lại toàn quả xấu. Hay mà bán rẻ đi. Mười nghìn tao lấy tất.

- Mà biết thế sao mà không đi sớm. Mười lăm khìn (nghìn).

- Mười nghìn. - Ông khách nhắc lại.

- Mười lăm khìn.

A Páo bỗng xuất hiện nói chen vào:

- Bán cho mà 10 khìn đấy.

- Không lời thôi. - Y bảo vợ.

Mị dốc chỗ táo vào túi cho khách bỗng nghe A Páo bảo:

- Táo 10 khìn xong rồi giờ mà cho tao xin 5 khìn công vợ tao đợi mà từ sáng đến giờ.

Ông khách dờ khóc dờ cười đành móc túi đưa cho vợ y thêm năm nghìn.

***

Chờ Mị thu dọn đồ cho vào cái gùi xong A Páo hỏi:

- Mà bán lợn chưa, sao không thấy.

- Bán rồi.

- Bao nhiêu?

- 500 khìn

- Sao rẻ thế.

- Mà chả bảo rẻ cũng bán còn gì.

- Ừ bán rẻ, nhưng chí ít cũng phải hơn cái mảnh bì lái xe máy mà thằng Sinh mua của công an chứ. Có mỗi mẫu giấy mà cũng 500 khìn đấy.

- Lúc đầu tiếc của tao bảo 2 triệu. Bọn mua phá lên cười, lảng hết. Người sau tao bảo 1 triệu nó trả 500 khìn. Biết là rẻ nhưng nghe mà bảo rẻ cũng bán nên tao bán luôn. Tiếc quá. Đợi đến chiều có khi được 800 khìn.

- Bán rồi còn tiếc gì nữa. Đưa tao 200 khìn tao đi uống rượu với bọn thằng Sinh.

- Sao uống nhiều thế.

- Mà ngu quá. Gặp bạn tốt thì mới được uống nhiều, mới được say chứ.

- Tao sẽ đợi mà ở chỗ mọi khi.

- Không ăn gì à? Ra sau chợ mà ăn chẳng cố. Không, ăn phở cũng được.

- Tao có mang theo mèn mèn.

Mị đứng lặng nhìn theo bóng thằng chồng mất hút ở cuối chợ mới rời khỏi đó tìm đến gốc cây đa nơi đầu dốc ngồi nghỉ.

***

Trời tối. Người không còn nhìn rõ mặt. Mị bước thấp bước cao đi bên cạnh con ngựa. Không nói nửa lời. A Páo nằm vắt ngang trên lưng ngựa. Mồm vẫn còn lảm nhảm. Rớt dãi lòng thòng. Ở cái xứ này, thằng đàn ông nào chả thế. Chồng thì chỉ mỗi tội nát rượu nhưng vẫn còn hơn khối thằng chồng của những đứa khác...

Thế là hết một phiên chợ. Mị đang nghĩ đến phiên chợ tiếp theo sẽ mang gì đi bán.

Trên ngọn núi. Sương mù đã tan. Những vì sao chi chít rủ nhau nhấp nháy như muốn báo hiệu mai sẽ là một ngày nắng.

Hà Giang 2001

Đánh máy chữa lại 2010

COMMENTS:

Hoạ sĩ Nguyễn Thịnh:

Chả biết là truyện ngắn hay thể loại gì nhưng hay bác ạ!

Nguyễn Đỗ Ngân:

Truyện tốc ký...nhưng hay quá...

Minh Nguyên:

Chuyện này có THẬT không bác?????

Nhưng nhiều cảnh ĐỜI THƯỜNG đúng thế đó!!!!

Nguyễn Mai Hương:

Hay quá ạ!

Hoạ sĩ Ngô Xuân Khôi:

Bác viết về vùng cao sinh động như đã từng sống ở đó rất lâu

Lê Thanh Minh:

Đã ngủ hai đêm nhà dân. Đã nghe chuyện trong nhiều chuyến đi. Folklore mà... hihi

***

NGU NGƠ

Lê Thanh Minh

***

Biên tập,

Hiệu đính

Lê Thanh Minh

Trình bày, bìa, tạo Ebook

matthoigian2001@

***

Copyright © Tác giả và Rạng Đông giữ Bản quyền

Rạng Đông
phát hành

Chú thích

[← 1]

Tiếng Nga Cnacyo: Cám ơn.

[← 2]

Bài thơ này viết 1972 có tên “Nhớ hay quên” đến 1993 chép tặng nhà thơ Vũ Xuân Hương bèn đổi lại là “Bến xưa”.

Đây chính là bài thơ bỏ quên mà Lô Lô vô tình làm đổ chồng sách lộ ra...

Table of Contents

CHUYỆN NGƯỜI LỚN

GIAI ĐIỀU TỰ HÀO

HOÀ GIẢI?

ZÍCH ZẮC

GIAI THOẠI

KHÓC BẠN

LỜI ĐẦU SÁCH

CON KHÔNG ĐỂ BỤNG ĐAU

CUỘC ĐỐI ĐẦU CỦA HAI CON KIẾN

NGHĨ GÌ

NGHĨ MUỘN.

SỐ LẠ

Y BAN

NGU NGỢ

CHÍNH TẢ

THƯ NGỎ

BIẾT MÀ KHÔNG BIẾT

VŨ XUÂN HƯƠNG

BẾN XƯA

VÔ ĐỀ II

VỊNH TRANH

VÔ ĐỀ

HỒN TRANH

THU

MẮT ĐÊM

VUI BUỒN NHÂN THẾ

NỖI BUỒN

VÔ ĐỀ III

Ý ĐẸP LỜI HAY

CHỌN LỰA

THÔNG BÁO 11-2017

VÔ CẢM

TẠP CHÍ MỸ THUẬT

Những bài học từ nước Nga

LOA PHƯỜNG AN VUI

NGÀY ĐÊM

CHUYỆN KHÔNG CÓ GÌ CẢ

1.

2.

3.

4.

CHỢ PHIÊN